ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Α'. ΑΡΙΘ. 5 | *Ἐν Πειραιεῖ Σεπτέμβριος* 1883 | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ **Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ**

HERBERT SPENCER

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΑΡΧΑΙ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Τὸ μὴ ἐπιστητόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη.

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε προηγούμενον φύλλον ἀριθ. 4)

Ὑπάρχει ἔτι παρατήρησίς τις, ἣν διαρκῶς ὀφείλομεν, νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει, τοῦθ' ὅπερ οἱ ἐπιστήμονες ἥκιστα πράττουσι. Διότι ἀσχολούμενοι περὶ ἀληθείας ἤδη καθεστηκυίας, εἰθισμένοι δὲ νὰ θεωρῶσι τὰ ἄγνωστα πράγματα ὡς ἀντικείμενα μελλούσης ἀνακαλύψεως ῥέπουσι νὰ λησμονῶσιν, ὅτι ἡ ἐπιστήμη, ἐφ' ὅσον δήποτε καὶ ἂν ἐπεκτείνῃ τὴν ἐπικράτειαν αὐτῆς, ἀνίκανος εἶναι, νὰ κορέσῃ τὸ πνεῦμα τῆς ἐρεύνης. Ἡ θετικὴ γνῶσις δὲν πληροῖ, οὐδὲ θὰ πληρώσῃ ποτὲ ἅπαν τὸ στάδιον τῆς δυνατῆς νοήσεως. Μετὰ τὴν νεωτάτην ἀνακάλυψιν ἐγείρεται καὶ θὰ ἐγερθῇ ἀείποτε τὸ ζήτημα· τί ὑπάρχει ἔπειτα; Ὡς εἶναι ἀδύνατον, νὰ νοηθῇ ὅριον τοῦ χώρου καὶ ν' ἀποκλεισθῇ ἡ ἰδέα, ὅτι ὑπάρχει χῶρος ἐπέκεινα τοῦ ὁρίου τούτου, δὲν δυνάμεθα, νὰ νοήσωμεν καὶ ἐξήγησιν ἀρκούντως ῥιζικήν, ὥστε ν' ἀποκλείσῃ τὴν ἐρώτησιν· τί ἐξηγεῖ τὴν ἐξήγησιν; Ἐὰν θεωρήσωμεν τὴν ἐπιστήμην ὡς σφαῖραν βαθμιαίως αὐξουσαν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ αὔξησις αὐτῆς οὐδὲν ἕτερον φέρει ἀποτέλεσμα ἀλλ' ἢ πολλαπλασιάζει τὰ μετὰ τοῦ περικυκλοῦντος αὐτὴν ἀγνώστου ἐπαφῆς σημεῖα. Ἀναγκαίως ἄρα ὑπάρχουσιν ἐν ἐνδελεχείᾳ δύο ἀντίθετοι τοῦ νοεῖν τρόποι. Ἐν τῷ μέλλοντι, ὡς νῦν, τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀσχοληθήσεται οὐ μόνον περὶ τὰ ἐξακριβωμένα φαινόμενα καὶ περὶ τὰς σχέσεις αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ περί τι μὴ ἐξακριβούμενον καὶ ὅπερ συνεπάγονται τὰ φαινόμενα καὶ αἱ σχέσεις αὐτῶν. Ἕπεται δὲ ἐκ τούτων, ὅτι ἐὰν ἡ γνῶσις ἀδυνατῇ, νὰ ἔχῃ μονοπώλιον τὴν συνείδησιν, ἐὰν ἀείποτε ἔσται ἐφικτὸν τῷ πνεύματι τὸ νὰ φέρῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ἀντικειμένων διαφευγόντων τὴν γνῶσιν, ἀείποτε θὰ ὑπάρξῃ θέσις διὰ τὴν θρησκείαν, ἀφ' οὗ ἡ θρησκεία κατὰ πάντας αὐτῆς τοὺς τύπους πασῶν τῶν ἄλλων δοξασιῶν διακρίνεται κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀντικείμενον λαμβάνει ὅ,τι διαφεύγει τὴν σφαῖραν τῆς πείρας.

Οὕτως ἄρα, ὅσον ἀνυποστήρικτοι καὶ ἂν δύναται, νὰ ὦσιν αἱ ὑφεστῶσαι θρησκευτικαὶ δοξασίαι, ὅσον ἄξεστοι αἱ συνιστῶντες αὐτὰς παραλογισμοί, ὅσον ἄτοπα τὰ πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν ἐπινοηθέντα ἐπιχειρήματα, δὲν δυνάμεθα, νὰ παραγνωρίσωμεν, ἣν κατὰ πάσας τὰς πιθανότητας ἐγκλείουσι μυστηριώδη ἀλήθειαν. Ἐμπρώτοις πιθανώτατον εἶναι, ὅτι αἱ εὐρέως διαδεδομέναι δοξασίαι δὲν στεροῦνται βάσεως, ἡ δὲ πιθανότης αὕτη παράδοξον προσκτᾶται κῦρος ἐκ τῆς παντοχοῦ παρουσίας τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν. Δεύτερον τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα ὑπάρχει καὶ οἱαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, ἡ ὕπαρξις αὐτοῦ καὶ μόνη ἀποδείκνυσιν, ὅτι ἔχει μεγάλην σημασίαν. Τέλος, «ἐπειδὴ ἡ μὴ ἐπιστήμη, ἥτις ἀνάγκῃ παραμενεῖ πάντοτε ἡ ἀντίθεσις τῆς ἐπιστήμης, εἶναι σφαῖρα, ἐντὸς τῆς ὁποίας τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα δύναται, νὰ κινῆται, ἔχομεν τρίτον γενικὸν γεγονός, ἐρχόμενον εἰς ὑποστήριξιν τῶν δύο πρώτων. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ὦμεν βέβαιοι,

ὅτι αἱ θρησκεῖαι, καί τοι οὐδεμία αὐτῶν εἶναι ἀληθής, εἶναι ἐν τούτοις ἀτελεῖς εἰκόνες τῆς ἀληθείας.

§ 5. Ἓν πνεῦμα θρῆσκον παράλογον θὰ θεωρήσῃ καὶ τὸ νὰ δικαιολογήσῃ κἂν τὴν θρησκείαν, ὥσπερ ὁ ἐπιστήμων δὲν θὰ δυνηθῇ, νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπερασπίσεως τῆς ἐπιστήμης. Καὶ ὅμως ἡ ἐπιστήμη μείζονα ἔχει ἀνάγκην ὑπερασπίσεως ἢ ἡ θρησκεία. Ἐὰν ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες δυσχεραίνοντες διὰ τὴν μωρίαν καὶ τὴν διαφθορὰν τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν, δὲν τρέφουσι πρὸς τὴν θρησκείαν εἰμὴ περιφρόνησιν καὶ ἀποστροφήν, ὑπάρχουσιν ἕτεροι τοσούτῳ βαρέως φέροντες, ἣν κατὰ τῆς θρησκείας οἱ σοφοὶ βάλλουσι καταστρεπτικὴν κριτικήν, ὥστε συνέλαβον κατὰ τῆς ἐπιστήμης τὰς βιαιοτάτας τῶν προλήψεων. Ἡ δυσφορία μὲν αὐτῶν δὲν ἐρείδεται ἀληθῶς ἐπὶ ἀποχρώντων λόγων, ἀλλὰ σκέπτονται, ὅτι ἡ ἐπιστήμη συχνάκις ἐκλόνισε τὰς προσφιλεστάτας αὐτῶν πεποιθήσεις, ὅτι δύναται ἐπὶ τέλους νὰ ἐκριζώσῃ πᾶν, ὅ,τι ὡς ἱερὸν ὑπολαμβάνουσιν, ἐξ οὗ μύχιον αἰσθάνονται τρόμον.

Τί εἶναι ἡ ἐπιστήμη; Ἵνα ἴδωμεν μέχρι τίνος βαθμοῦ ἡ κατ' αὐτῆς πρόληψις εἶναι παράλογος, ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσωσεν, ὅτι ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν ἕτερον εἶναι εἰ μή τις εἰς ἀνωτέραν περιωπὴν ἀνάπτυξις τῆς κοινῆς γνώσεως καὶ ὅτι ἂν ἀπορρίψωμεν αὐτήν, πρέπει καὶ πᾶσαν ν' ἀπορρίψωμεν γνῶσιν. Ὁ θεοσεβέστατος τῶν ἀνθρώπων οὐδέν κακὸν θὰ εὕρῃ ἐν τῇ παρατηρήσει, ὅτι ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ἐνωρίτερον καὶ δύει βραδύτερον τὸ θέρος ἢ τὸν χειμῶνα, θὰ θεωρήσῃ μάλιστα αὐτὴν χρήσιμον βοηθὸν κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθημερινῶν αὐτοῦ ἔργων. Κάλλιστα! Ἀλλ' ἡ ἀστρονομία δὲν εἶναι, εἰμὴ σύστημα παρεμφερῶν παρατηρήσεων, γενομένων μετὰ πλείονος λεπτότητος ἀφορωσῶν εἰς μείζονα ἀριθμὸν ἀντικειμένων καὶ ἀναλελυμένων οὕτως, ὥστε νὰ καταδεικνύωσι τὴν πραγματικὴν ταξιν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀνατρέπωσιν, ἃς περὶ αὐτοῦ ἔχομεν ψευδεῖς ἰδέας. Ὁ σίδηρος ἰοῦται ἐν τῷ ὕδατι, τὸ πῦρ καίει, τὰ ἐπὶ μακρὸν διατηρηθέντα κρέατα σήπονται· ἰδοὺ ἰδέαι, ἃς ὁ κεχυποστότατος τῶν αἱρεσιαρχῶν θ' ἀσπασθῇ ἀρόβως καὶ θὰ εὐχαριστηθῇ ἐκ τῆς γνώσεως αὐτῶν. Ἐν τούτοις αὗται εἶναι ἀλήθειαι χημικαί. Ἡ χημεία εἶναι συλλογὴ παραπλησίων γνώσεων ἐξακριβωμένων, ἁρμονικῶς διατεταγμένων καὶ γενικευμένων οὕτως ὥστε δυνάμεθα, νὰ εἴπωμεν ἐξ ὅλων τῶν ἁπλῶν ἢ συνθέτων σωμάτων ὁποίας ἀλλοιώσεις ἐν οἱονδήποτε αὐτῶν θὰ ὑποστῇ ὑπὸ δεδομένους ὅρους. Οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν. Φύονται μὲν πᾶσαι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς κοινῆς πείρας, αὐξάνουσαι δὲ περισυνάγουσιν ἀνεπαισθήτως γεγονότα ἀπώτερα, πολυαριθμώτερα, πολυπλοκώτερα ἀνευρίσκουσαι ἐν αὐτοῖς νόμους ἀλληλεξαρτήσεως παρεμφερεῖς πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν περὶ τῶν συνήθων πραγμάτων γνῶσιν ἡμῶν. Οὐδαμοῦ δυνάμεθα, νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐντεῦθεν ἀρχεται ἡ ἐπιστήμη. Ὡς δὲ ἡ κοινὴ παρατήρησις ἔργον ἔχει τὸ νὰ ποδηγετῇ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν, οὕτω καὶ ἡ ἐπιστήμη ἔργον ἔχει τὸ αὐτό, ἔτι καὶ ὁσάκις τὴν λύσιν τῶν ὑψίστων καὶ τὰ μάλιστα ἀφῃρημένων ἐπιδιώκει προβλημάτων. Διὰ τῶν βιομηχανικῶν μέσων καὶ τῶν διαφόρων τρόπων μεταφορᾶς, δι' ὧν ἐπροίκισεν ἡμᾶς ἡ φυσικὴ κυβερνᾷ πληρέστερον τὸν κοινωνικὸν ἡμῶν βίον, παρ' ὅτι ἡ γνῶσις τῶν ἰδιοτήτων τοῦ περικυκλούντων αὐτοῦ ἀντικειμένων κανονίζει τὴν ζωὴν τοῦ ἀγρίου. Ἡ ἀνατομία καὶ ἡ φυσιολογία χειραγωγοῦσαι τὴν πρακτικὴν τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς ὑγιεινῆς ἀσκοῦσιν ἐπὶ τὰς ἡμετέρας πράξεις ἐπιρροὴν ἴσην σχεδὸν τῆς γνώσεως, ἣν ἔχομεν περὶ τῆς καλῆς ἢ κακῆς ἐπιδράσεως τῶν περὶ ἡμᾶς στοιχείων ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου σώματος. Γινώσκειν ἐστὶ προβλέπειν, πᾶσα δὲ γνῶσις ἐν τέλει βοηθῇ ἡμᾶς εἰς ἀπόκτησιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ. Διότι ὡς εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ θέα ἀντικειμένου τινὸς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κωλύει ἡμᾶς τοῦ νὰ προσκόψωμεν ἐπ' αὐτοῦ, οὕτως εἶναι ὡσαύτως βέβαιον, ὅτι αἱ πολυπλοκώτεραι καὶ λεπτότεραι ἰδέαι, αἱ τὴν ἐπιστήμην συνιστᾶσαι προφυλάττουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ προσκόπτωμεν ἐπὶ τῶν κωλυμάτων τῶν διεσπαρμένων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἣν βαδίζομεν ἐπιζητοῦντες σκοπούς ἀπωτέρους. Ἄρα, ἐπειδὴ οἱ ἁπλούστατοι ὡς καὶ οἱ περιπλοκώτατοι τῶν ἡμετέρων γνώσεων τύποι τὴν αὐτὴν ἔχουσι καταγωγὴν καὶ τὴν αὐτὴν λειτουργίαν, τὴν αὐτὴν δέον νὰ ἔχωσιν καὶ τύχην. Λογικῶς σκεπτόμενοι εἴμεθα ἠναγκασμένοι ἢ ν' ἀποδεχῶμεν τὰς εὐρυτάτας γνώσεις, ὅσας αἱ δυναμεις ἡμῶν ἐπιτρέπουσι, ν' ἀποκτήσωμεν, ἢ ν' ἀπορρίψωμεν καὶ τὰς στενοτέρας γνώσεις, ἃς οἱ πάντες κατέχουσι. Δὲν ὑπάρχει λογικὸν δίλημμα· ἢ δέον νὰ δεχθῶμεν τὴν διάνοιαν ἡμῶν ἐν τῇ πληρότητι αὐτῆς, ἢ ν' ἀποσκορακίσωμεν καὶ αὐτὴν τὴν νηπιώδη διάνοιαν, ἣν κοινὴν ἔχομεν μετὰ τῶν κτηνῶν.

Τὸ δὲ ἐρωτᾶν ἐὰν ἡ ἐπιστήμη εἶναι πράγματι ἀληθής, ἴσον ἐστὶ καὶ τὸ ἐρωτᾶν ἐὰν ὁ ἥλιος παρέχῃ τὸ φῶς. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεολόγοι τοσούτῳ ποιοῦνται συναισθανόμενοι, ὅτι οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτῆς ἀδιαφιλονείκητον κέκτηνται ἀξίαν. Γινώσκει ἡ φατρία αὕτη, ὅτι κατὰ τὰ δισχίλια ἔτη, καθ' ἃ ἡ ἐπιστήμη ἠνδρώθη, τινὲς τῶν κυριωτάτων διαιρέσεων αὐτῆς τὰ μαθηματικά, ἡ φυσική, ἡ ἀστρονομία προκείμεναι σκοπὸς τῶν προσβολῶν τῆς αὐστηρᾶς κριτικῆς τῶν ἀλληλοδιαδόχων γενεῶν ἐρρωμενέστερον οὐχ ἧττον ἀνέκυψαν καὶ ἠμπεδώθησαν. Οὐδ' ἀγνοεῖ, ὅτι τὰ ἴδια αὐτῆς δόγματα, τὰ ἄλλοτε ὑφ' ἁπάντων ἀναγνωριζόμενα, ἀπ' αἰῶνος εἰς αἰῶνα ἀεὶ συνεχέστερον ἐτέθησαν ὑπὸ συζήτησιν, ἐν ᾧ τοὐναντίον τὰ δόγματα τῆς ἐπιστήμης, τὰ θεραπευόμενα κατ' ἀρχὰς ὑπὸ εὐαρίθμων καὶ σπανίως ἀναφαινομένων ἐρευνητῶν, προσεταιρίσαντο βαθμηδὸν τὴν γενικὴν ψῆφον, ὄντα νῦν, ὡς τὰ πολλὰ ἀλήθειαι ἀναμφίλεκτοι. Βλέπει ὅτι πανταχοῦ οἱ σοφοὶ τὰς ἀνακαλύψεις αὐτῶν ὑποβάλλουσιν ὑπὸ τὸν αὐστηρότερον ἔλεγχον, ὅτι ἡ πλάνη ἀνηλεῶς ἀποκαλύπτεται καὶ ἅμα ἀποκαλυφθεῖσα ἀποπτύεται. Γινώσκει τέλος, ὅτι ἡ ἐπιστήμη δύναται, νὰ ἐπικαλεσθῇ μαρτύριον ἀσφαλέστερον ἔτι, τὴν καθημερινὴν ἐπαλήθευσιν τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτῆς προρρήσεων καὶ τοὺς ἀκαταπαύστους θριάμβους τῶν τεχνῶν, ἃς ποδηγετεῖ.

Ἐχθαίρειν ἐπιστήμην τοιαῦτα κεκτημένην δικαιώματα ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐμπιστοσύνης εἶναι μωρία. Ἐὰν οἱ πρόμαχοι τῆς θρησκείας τυγχάνωσι συγγνώμης τινὸς ἕνεκα τῆς γλώσσης τινῶν σοφῶν, ἀνεπαρκὲς εἶναι τοῦτο πρὸς δικαιολόγησιν τῆς ἔχθρας αὐτῶν. Οὐ μᾶλλον δὲ τῇ ἐπιστήμῃ ἢ τῇ θρησκείᾳ καταλογιστέον τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν συνηγόρων ἑκατέρας. Καθ' ἑαυτὴν κριτέα ἡ ἐπιστήμη, μόνη δὲ ἡ διανοια ἡ ἄγαν διεφθαρμένη δὲν βλέπει, ὅτι εἶναι ἀξία παντὸς σεβασμοῦ. Εἴτε ὑπάρχει, εἴτε μὴ ἑτέρα ἀποκάλυψις, ἔχομεν μίαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, τὴν ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνου διανοίας ἀνακάλυψιν τῆς τάξεως τοῦ παντὸς χρέος ἑκάστου εἶναι ἡ κατὰ τὸ ἐφικτὸν αὐτῷ ἐξέλεγξις αὐτῆς καὶ τοῦ ἐλέγχου γενομένου ἡ ἀγόγγυστος τοῦ νόμου αὐτῆς παραδοχή.

§ 6. Ἀναγκαίως ἄρα ὑπάρχει ἀλήθεια ἐν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἐν τῇ θρησκείᾳ. Ὁ ἐξετάζων αὐτὰς ἄνευ προλήψεως ἀναγκαζεται νὰ συναγῃ, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι πανταχοῦ παροῦσα, ὡς τις στήμων ἐν τῷ ὑφάσματι τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὅτι εἶναι γεγονότος αἰωνίου ἔκφασις, ἀφ' ἑτέρου δέ, εἶναι σχεδὸν κοινὸς τόπος τὸ λέγειν, ὅτι ἡ ἐπιστήμη εἶναι μέγα σύστημα ἀληθειῶν ὁσημέραι εὐρυνόμενον καὶ ἀεὶ ἐντελέστερον ἀπὸ τῶν πλανῶν αὐτοῦ καθαιρόμενον. Ἀλλ' ἐὰν ἥ τε θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη ἐρείδωνται ἐπὶ τῆς πραγματικότητος, δέον νὰ ὑρίσταται μεταξὺ αὐτῶν θελελειώδης τις ἁρμονία. Διότι δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ὑπάρχουσι δύο εἰδῶν ἀλήθειαι ἀπολύτως καὶ διηνεκῶς ἀνταγωνιζόμεναι πρὸς ἀλλήλας. Μόνον τῇ ἀρωγῇ τινος μανιχαϊσμοῦ, ὃν οὐδεὶς μεταξὺ ἡμῶν τολμᾷ, νὰ ὁμολογήσῃ, ἀλλ' ὅστις οὐχ ἧττον τὰς πλείστας τῶν δοξασιῶν κηλιδοῖ, ἠδύνατό τις, νὰ συλλαβῃ τοιαύτην ὑπόθεσιν. Καί τοι δὲ κατὰ βάθος τῆς κληρικῆς σεμνολογίας ὑπόκειται ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι τοῦ Θεοῦ ἡ καὶ ἐπιστήμη τοῦ διαβόλου, οὐδ' ὁ βεβαιότατος τῶν αἱρεσιαρχῶν θὰ ἐτόλμα, νὰ ἰσχυρισθῇ θετικῶς τοῦτο Ἄρα, ἂν μή τις προαιρῆται τοιούτου νὰ ὑπερμαχήσῃ δόγματος, ὀφείλει, νὰ παραδεχθῇ, ὅτι ὑπὸ τὸν κατ' ἐπίφασιν ἀνταγωνισμὸν πλήρης ἐπικρατεῖ ἁρμονία.

Χρέος λοιπὸν ἔχει ἑκατέρα τῶν μερίδων, ν' ἀναγνωρίσῃ ἐν τοῖς ἰσχυρισμοῖς τῆς ἑτέρας ἀληθείας, ἃς δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῇ νὰ περιρρονῇ. Ὁ ἄνθρωπος ὁ θεωρῶν τὸ σύμπαν ὑπὸ τὴν θρησκευτικὴν ἔποψιν δέον, νὰ μάθῃ, ὅτι ἡ ἐπιστήμη εἶναι στοιχεῖον τοῦ μεγάλου παντὸς καὶ τούτου ἕνεκα θεωρητέα ὡς ἐπιστημονικὸν ἀντικείμενον ἄνευ παραιτέρω προλήψεως ἢ καὶ πᾶσα ἄλλη πραγματικότης. Ὀφείλει θἀτέρα τῶν μερίδων, νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἑτέραν, νὰ πεισθῇ, ὅτι ὑπάρχει ἐν τῇ ἑτέρᾳ στοιχεῖόν τι κοινὸν ἄξιον μελέτης καὶ ἀντιλήψεως καὶ ὅπερ ἅπαξ ἀναγνωρισθὲν ἔσται ἡ βάσις τελείας συνδιαλλαγῆς.

Τίνι τρόπῳ εὑρεθήσεται τὸ στοιχεῖον τοῦτο; Τίνι τρόπῳ διαλλακτέον τὴν θρησκείαν καὶ ἐπιστήμην; Τοιοῦτον εἶναι τὸ πρόβλημα, εἰς λύσιν τοῦ ὁποίου θ' ἀσχοληθῶμεν μεθ' ὑπομονῆς. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν φαρμακα τεχνητα, οὐδὲ συμβιβασμὸν ἐξ ἐκείνων, οὓς εἴδομεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προταθέντες καὶ ὧν τὸ μὴ ἑδραῖον οὐδὲ τοὺς προτείναντας λανθάνει. Ἐπιθυμοῦμεν νὰ εὕρωμεν τοὺς ὅρους εἰρήνης πραγματικῆς καὶ διηνεκοῦς. Ὀφείλομεν ν' ἀναζητήσωμεν ἐκείνην τὴν ὑστάτην ἀλήθειαν, ἣν ἥ τε θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη θὰ δύνηνται ν' ἀναγνωρίζωσι καὶ ὁμολογῶσιν ἐν ἀπολύτῳ εἰλικρινείᾳ καὶ ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου κατὰ διάνοιαν περιορισμοῦ. Ἀποκρούομεν πᾶσαν ὑποχώρησιν· δὲν πρέπει ἡ μία τῶν μερίδων, νὰ ὁμολογήσῃ ὁμολογίαν, ἣν θ' ἀναγκασθῇ ν' ἀναιρέσῃ, ἀλλὰ δέον βάσις τῆς διαλλαγῆς νὰ ᾖ ἀρχὴ οἰκεία καὶ κοινὴ ἑκατέρᾳ. Ἀνακαλυπτέον ἄρα θεμελιώδη ἀλήθειαν, ἣν ἡ θρησκεία πάσῃ δυνάμει ὁμολογεῖ ἑαυτῆς χάριν καὶ ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῆς ἐπιστήμης καὶ ἣν ἡ ἐπιστήμη παντὶ σθένει ὁμολογεῖ ἑαυτῆς χάριν καὶ ἄνευ τῆς ἀρωγῆς τῆς θρησκείας καὶ πρὸς ὑπερασπισιν τῆς ὁποίας ἥ τε ἐπιστήμη καὶ ἡ θρησκεία τυγχάνουσιν οὖσαι σύμμαχοι.

Ἤ, ὑπὸ ἑτέραν ἔποψιν, προτιθέμεθα νὰ συναρμόσωμεν τὰς κατ' ἐπίφασιν ἀντιθέτους πεποιθήσεις, τὰς ἀπορρεούσας ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀπὸ τῆς θρησκείας. Ἐκ τῆς τήξεως δὲ ἰδεῶν ἀνταγωνιζομένων, ὧν ἑκάστη περιέχει μόριον ἀληθείας, γεννᾶται ἀείποτε ἀνάπτυξις ὑπερτέρα. Οὕτως ἐν τῇ ζωολογίᾳ, ἅμα αἱ πλουτώνειοι καὶ αἱ ποσειδώνιοι ὑποθέσεις ἠνώθησαν ταχεῖα ἐγένετο πρόοδος· οὕτως ἐν τῇ βιολογίᾳ ἡ πρόοδος ἔρχεται ἀπὸ τῆς συγχωνεύσεως τοῦ δόγματος τῶν τύπων μετὰ τοῦ τῆς προσαρμογῆς· οὕτως ἐν τῇ ψυχολογίᾳ ἡ ἀνασταλεῖσα ἀνάπτυξις βαίνει ἐπὶ τὰ πρόσω, ἀφ' ἧς οἱ τοῦ Λῶκε καὶ οἱ τοῦ Καντίου μαθηταὶ ἀναγνωρίζουσι τὰς ἰδέας αὐτῶν ἰδέα ἐν τῇ θεωρίᾳ, καθ' ἣν αἱ κατὰ ῥυθμὸν δοκιμαὶ παραγουσι τοὺς τύπους τῆς νοήσεως. Οὕτως ἐν τῇ κοινωνιολογίᾳ, ἥτις προσλαμβάνει ἤδη χαρακτῆρα θετικόν, βλέπομεν ἑκατέραν τῶν δύο μερίδων τῆς προόδου καὶ τῆς τάξεως ὑποστηρίζουσαν ἀλήθειαν, ἥτις εἶναι τὸ ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς ἀρχῆς τῆς ἑτέρας μερίδος. Οὕτω δέον νὰ ἔχῃ τὸ πρᾶγμα ἐπὶ εὐρυτέρας κλίμακος, προκειμένου περὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐπιστήμης. Καὶ ἐκεῖ ὡσαύτως ὀφείλομεν ν' ἀναζητήσωμεν ἔννοιαν συνάπτουσαν ἐν ἑνὶ συστήματι τὰ συμπεράσματα ἑκατέρας αὐτῶν καὶ ἐκεῖ ὡσαύτως μεγάλα δέον νὰ προσδοκῶμεν

ἀποτελέσματα ἐκ τῆς ἑνώσεως ταύτης. Τὸ κατανοῆσαι πῶς ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ θρησκεία ἐκφράζουσι τὰ ἀντίθετα μέρη τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἡ μὲν πρώτη τὸ ἐγγὺς ἢ ὁρατόν, ἡ δὲ δευτέρα τὸ ἄπω ἢ ἀόρατον, εἶναι ὁ σκοπός, ὃν προβαλλόμεθα, ἡ δὲ ἐπιτυχία τῆς ἐπιχειρήσεως ἡμῶν μέλλει βαθέως, νὰ τροποποιήσῃ τὴν περὶ τῶν ὄντων γενικὴν ἡμῶν θεωρίαν.

Ὑπετύπωσα ἤδη τὴν μέθοδον, καθ' ἣν θ' ἀναζητήσωμεν τὴν κοινὴν ταύτην ἀρχήν, πρὶν δὲ προβῶμεν, εὔκαιρον εἶναι, νὰ πραγματευθῶμεν κατὰ βάθος τὸ περὶ μεθόδου ζήτημα. Ἵνα εὕρωμεν τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἐν ᾗ ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη τείνουσιν ἀλλήλαις τὰς χεῖρας, ἀνάγκη νὰ μάθωμεν ὁποίου εἴδους ἀλήθεια δύναται νὰ ᾖ αὕτη καὶ τίνα δέον, νὰ τραπῶμεν αὐτὴν ἀναζητοῦντες.

§ 7. Εὕρομεν λόγον τινὰ γενικὸν ἐκ τῶν προτέρων πείθοντα, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς θρησκείαις ἔτι καὶ ἐν ταῖς χυδαιοτάταις ὑπόκειται βάσις ἀληθής. Κατελήξαμεν δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἀλήθεια αὕτη εἶναι τὸ κοινὸν στοιχεῖον πασῶν τῶν θρησκειῶν, τὸ μόνον ὑπολειπόμενον μετὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἀναίρεσιν τῶν ἰδιαιτέρων αὐτῶν στοιχείων. Εἴδομεν πλὴν τούτου, ὅτι τὸ κατάλειμμα τοῦτο εἶναι βεβαιότατα μᾶλλον ἀφῃρημένον πάσης οἱασδήποτε ὑφεστώσης θρησκείας. Ἀλλ' εἶναι προφανές, ὅτι ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ θρησκεία δὲν δύνανται, ν' ἀναγνωρίσωσιν ὡς κοινὴν ἀρχήν, εἰ μὴ πρότασιν πάνυ ἀφῃρημένην. Οὔτε τὰ δόγματα τῶν ὀπαδῶν τοῦ τρισυποστάτου, οὔτε τὰ τῶν τοῦ ἑνιαίου, οὔτε ἡ ἰδέα τοῦ ἐξιλασμοῦ, καίτοι πάσαις ταῖς θρησκείαις κοινή, δύνανται, νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βάσις τῆς περὶ εἰρήνης συνθήκης. Ἡ ἐπιστήμη δὲν δύναται, νὰ παραδεχθῇ δοξασίας τοιαύτης φύσεως, ἅ τε ὑπερβαινούσας τὴν σφαῖραν αὐτῆς. Βλέπομεν ἄρα, ἐὰν θέλωμεν, νὰ κρίνωμεν ἐξ ἀναλογίας, οὐ μόνον ὅτι ἡ οὐσιώδης ἀλήθεια τῆς θρησκείας εἶναι τὸ στοιχεῖον τὸ μάλιστα ἀφῃρημένον τὸ ἀνευρισκόμενον ὑπὸ πάντας τοὺς τύπους αὐτῆς, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ὅτι τὸ στοιχεῖον τοῦτο, τὸ μάλιστα πάντων ἀφῃρημένον, εἶναι τὸ μόνον δυνάμενον, νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἑνωτικὸν σημεῖον μεταξὺ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Εἰς τὸ αὐτὸ δὲ καταλήγομεν συμπέρασμα ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ἑτέρου ἄκρου, ἤτοι ἀναζητοῦντες τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν τὴν δυναμένην, νὰ διαλλάξῃ θρησκείαν καὶ ἐπιστήμην. Προδήλως ἡ θρησκεία ἀδυνατεῖ βεβαίως, νὰ γένηται διδάσκαλος τῶν ἰδιαιτέρων τῆς ἐπιστήμης δογμάτων, οὐ μᾶλλον ἢ αὐτὴ αὕτη τῶν ἐκείνης. Ἡ ἀρχή, ἣν ἀνακηρύσσει μὲν ἡ ἐπιστήμη, ἡγεῖται ἰδίαν ἡ θρησκεία δὲν δύναται, νὰ ᾖ οὔτε μαθηματική, οὔτε φυσικὴ ἢ χημική, δὲν δύναται ν' ἀπορρέῃ ἀπ' οὐδεμιᾶς εἰδικῆς ἐπιστήμης· γενίκευσίς τις τῶν φαινομένων τοῦ χώρου, τοῦ χρόνου, τῆς ὕλης, τῆς δυνάμεως, δὲν δύνανται, νὰ γένηται ἰδέα θρησκευτική. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἰδέα δυναμένη, νὰ γένηται ἰδέα θρησκευτική, δέον, νὰ ᾖ γενικωτάτη πασῶν, ἐὰν ὑπάρχῃ γεγονὸς ὑπό τε τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς θρησκείας ἀναγνωριζόμενον, δέον, νὰ ᾖ τὸ γεγονός, ᾧ πᾶσαι αἱ ἐπιστῆμαι ὀφείλουσι τὴν ὕπαρξιν.

Ἀλλ' ἀφ' οὗ αἱ δύο αὗται μεγάλαι πραγματικότητες, ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη, εἶνε τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τοῦ αὐτοῦ πνεύματος καὶ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς διαφόρους ὄψεις τοῦ αὐτοῦ σύμπαντος, ἀναγκαίως ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν ἁρμονία ῥιζική. Ἰσχυροὶ ἄρα πρόκεινται λόγοι πείθοντες, ὅτι ἡ ἀλήθεια ἡ μάλιστα ἀφῃρημένη τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ ἀλήθεια ἡ μάλιστα ἀφῃρημένη τῆς θρησκείας δέον νὰ ᾖ ἐκείνη, ἐν ᾗ ἀμφότεραι συγχέονται. Ἡ μάλιστα δὲ περιεκτικὴ ἀλήθεια, ἥν ποτε ἐν τῷ ἡμετέρῳ πνεύματι θὰ δυνηθῶμεν νὰ εὕρωμεν, ἔσται ἐκείνη, ἣν ζητοῦμεν. Διότι ἀφ' ἧς στιγμῆς ἑνοῖ τὸν θετικὸν καὶ ἀρνητικὸν πόλον τῆς ἀνθρωπίνου νοήσεως ἐξ ἀνάγκης εἶναι ἡ ὑπάτη τῆς ἡμετέρας διανοίας ἀλήθεια.

§ 8. Πρὶν μεταβῶ εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ κοινοῦ τούτου διδομένου, ἐπικαλοῦμαι τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἀναγνώστου. Ἀναμφιβόλως τὰ τρία προσεχῆ κεφάλαια, ὁρμώμενα ἀπὸ ἐπόψεως σημείων διαφόρων καὶ τεινόντων εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, μικρὸν παρέξουσι θέλγητρον. Οἱ μὲν περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐντριβεῖς εὑρίσκουσιν ἐν αὐτοῖς πολλὰς ἰδέας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον συνήθεις αὐτοῖς, οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν ἀλλοτρίων πρὸς τὴν νεωτέραν μεταφυσικὴν μετὰ κόπου θὰ μὲ ἀκολουθήσωσιν.

Ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα, νὰ παραιτήσωμεν τὰ κεφάλαια ταῦτα. Τὸ μέγεθος μάλιστα τοῦ πρὸς λύσιν προβλήματος θὰ ἐδικαίου ἡμᾶς, νὰ ὑποβάλωμεν εἰς σκληροτέραν δοκιμασίαν τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου. Διότι τὸ πρόβλημα τοῦτο πάντας εἴπερ τι καὶ ἄλλο διαφέρει ἀνεξαιρέτως. Διότι καίτοι ἡ ἰδέα, εἰς ἣν θὰ καταλήξωμεν μικρὸν ἐπιδρᾷ ἀμέσως ἐφ' ἡμᾶς, κατ' ἀνάγκην ἐπιδρᾷ ἐμμέσως ἐφ' ἁπάσας τῆς ἡμετέρας σχέσεις, προσδιορίζει τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν τοῦ παντός, τῆς ζωῆς, τῆς ἀνθρωπίνου φύσεως, τροποποιεῖ τὰς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ περὶ τοῦ κακοῦ ἡμετέρας ἰδέας καὶ δι' αὐτῶν πάντα τὸν ἡμέτερον τοῦ ζῆν τρόπον. Εἶναι βεβαίως τοῦ πόνου ἀντάξιον τὸ μετεωρισθῆναι ἐπὶ σημεῖον ἐπόψεως, ἐν ᾧ παροίχεται ἡ φαινομένη μεταξὺ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐπιστήμης ἀντίφασις καὶ ἐν ᾧ ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐπιστήμη συγχέονται.

Περατώσαντες τὰ προεισαγωγικὰ ταῦτα μέλλομεν ν' ἀσχοληθῶμεν περὶ τὴν σπουδαιοτάτην πασῶν τῶν μελετῶν.

Α. Ι. ΤΣΙΜΠΟΥΡΑΚΗΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἡ κατὰ τὴν 14ην Ἀπριλίου συνεδρία τοῦ γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου.

Ἄσμενοι προάγομεν εἰς φῶς καὶ τὰς παρὰ τοῦ τρίτου ἀγορεύσαντος ἐν τῇ ὑστάτῃ τῶν κατὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν ταύτην περίοδον συνεδριῶν τοῦ γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου διαφωτίσεις περὶ τριῶν ἀποσπασμάτων κατὰ τὴν Ὀλυμπίαν ἀνευρεθείσης ἀρχαίας ἐπιγραφῆς, ἄσμενοι λέγομεν, διότι καὶ ἡμεῖς τό γ' ἐφ' ἡμῖν παρακολουθήσαντες ἐξ ἀρχῆς ταῖς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀρχαιολογικαῖς ἀποκαλύψεσι διετελέσαμεν δημοσιεύοντες τὰ δέοντα ἔν τε περιοδικοῖς καὶ ἐν ἐφημερίσιν. Ὁ τρίτος λοιπὸν ὁμιλήσας καθηγητὴς κ. Πουρκὼλδ διελεύκανε διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς δᾳδὸς τρία ἀποσπάσματα ἀρχαίας ἐπιγραφῆς, ἀνευρημένα κατὰ τὴν Ὀλυμπίαν ἐν τοῖς διαφόροις ἔτεσι τῶν ἀνασκαφῶν καὶ συναπαρτισθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ ἀπιόντι θέρει. Τὰ δ' ἀποσπάσματα ταῦτα κατέστησαν ἐντεῦθεν τοσοῦτον ἐνδιαφέροντα, ὥστε καταλέγονται εἰς τὰ σπουδαιότατα ἐπιγραφικὰ μνημεῖα, ἅ τινα ὁ ἐπὶ τῶν Ἀντωνίνων Περιηγητὴς περιγράφει ἐν Ἠλιακ. Ε'. κ. Χ, 4 «Ἐν δὲ Ὀλυμπίᾳ λέβης ἐπίχρυσος ἐπὶ ἑκάστῳ τοῦ ὀρόφου τῷ πέρατι ἐπίκειται, καὶ Νίκη κατὰ μέσον μάλιστα ἕστηκε τὸν ἀετόν, ἐπίχρυσος καὶ αὕτη. Ὑπὸ δὲ τῆς Νίκης τὸ ἄγαλμα ἀσπὶς ἀνάκειται χρυσῆ, Μέδουσα τὴν Γοργόνα ἔχουσα ἀπειργασμένην.* Τὸ ἐπίγραμμα δὲ τὸ ἐπὶ τῇ ἀσπίδι τούς τε ἀναθέντας δηλοῖ καὶ καθ' ἥν τινα αἰτίαν ἀνέθεσαν· λέγει γὰρ δὴ οὕτω»

Ναὸς μὲν φιάλαν χρυσεα-V ΕΧΕΙ ΕΚ ΔΕ -Τανάγρας
τοὶ Λακεδαιμόνιοι συμ——ΛΑΧΙΑ ΤΑΝ ἔθεν
δῶρον ἀπ' Ἀργείων καὶ Ἀθα-ΝΑΙ Ο Ν ΚΑΙ Ἰώνων
τὰν δεκάταν νίκας εἵν—ΕΚΑ ΤΟΥ ΠΟ Λέμου
<Θ Ρινθιο
Ρ

(= Ναὸς μὲν φιάλαν χρυσέαν ἔχει, ἐκ δὲ Τανάγρας
τοὶ Λακεδαιμόνιοι συμμαχία τ' ἀνέθεν
δῶρον ἀπ' Ἀργείων καὶ Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων,
τὰν δεκάταν νίκας ἕνεκα τῷ πολέμῳ.)

Ὁ κ. Πουρκὼλδ ἐλλόγως διϊσχυρίζεται, ὅτι τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀποσπάσματα κατά τε τὴν γραφὴν (Δ ἀντὶ D καὶ Χ ἀντὶ Ψ) καὶ τὴν διάλεκτον (τοῦ πολέμου ἀντὶ τῷ παρὰ Παυσανίᾳ πολέμῳ) ἐξεταζόμενα οὐδὲ τὸ παράπαν εἰσὶ λακωνικά, ἀλλὰ κορινθιακά· διότι οἱ Κορίνθιοι ἐτάσσοντο εἰς τὴν συμμαχίαν, ἥτις ἤρατο τὴν περιφανῆ νίκην ἐν τῇ μάχῃ τῆς Τανάγρας, καὶ δὴ αὐτοῖς ἀνετέθη ἡ ἐπιτέλεσις τοῦ ἀναθήματος· οἵ τινες ἑπομένῳ τῷ λόγῳ παρήγγειλαν ἵνα καὶ τὸ ἐπὶ τούτῳ ἐπίγραμμα ἀναγραφῇ κατὰ τὴν ἰδίαν γραφὴν καὶ διάλεκτον. Καὶ οὐδὲν τὸ παράδοξον, ἐπειδὴ οἱ μὲν Κορίνθιοι διέπρεπον ἐπὶ τῇ ἐξεργασίᾳ τῶν μετάλλων, οἱ δὲ Σπαρτιᾶται μικρὰν ἐκέκτηντο τὴν ἐπιδεξιότητα περὶ τὴν τέχνην αὐτήν. Πιθανῶς δ' οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι τῆς ἀνευρεθείσης ἐπιγραφῆς περιεῖχον εἴδησιν περὶ τούτου, τουτέστιν εἶδός τι ἐπιγραφῆς τοῦ τεχνίτου, ἧς τὴν μνήμην ἐν σιγῇ παρέρχεται ὁ Παυσανίας, ἴσως διὰ τὸ μὴ εἶναι μετρικήν. Κατὰ τὸν Παυσανίαν ἡ ἐπιγραφὴ ὑπῆρχεν ἐπὶ τῇ ἀσπίδι καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑπετόπασαν πρότερον, ὅτι αὕτη μὲν ἐτέθη ἐπὶ τῆς ἀσπίδος, ἐν ᾧ τὰ νῦν σωζόμενα τεμάχια τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς κεῖνται ἐπὶ ὀγκολίθου, ἔχοντος μῆκος περὶ τὸ ἓν μέτρον. Ἰστέον ὅμως, ὅτι τοῦτο ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν γλωσικὴν χρῆσιν τοῦ Παυσανίου, ὅς τις πλειστάκις ἐπὶ ἀναθημάτων μνημονεύει τῆς ἐπιγραφῆς τοιούτῳ τρόπῳ, ἤγουν διὰ τῆς ἐπὶ καὶ δοτικῆς τοῦ προσώπου, ἐν ᾧ ἀριδήλως ἐκείνη ἐχαράσσετο ἑκάστοτε ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ οἰκείου ἀνδριάντος. Ὡσαύτως αὕτη ἐνθάδε ἦτο κεχαραγμένη ἐπὶ τῆς βάσεως δῆλον ὅτι τῆς ἀσπίδος, τῆς ἐπὶ τῷ λίθῳ ἐπερειδομένης. Ὁ δὲ λίθος αὐτὸς ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ ἀετώματος τοῦ ναοῦ, ὅπερ κατάδηλον γίνεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ κατωτέρω αὐτοῦ ἐπιφάνεια ἔκλινεν οὐχὶ ὁριζοντίως, ἀλλ' ἐπὶ δεξιά. Ἄρα ἐπειδὴ τὸ περισωθὲν τέμαχος ἀνήκει εἰς τὸ δεξιὸν ἥμισυ τῆς ἐπιγραφῆς, ἀκολουθεῖ τῇ ἐπὶ δεξιὰ κλίσει τῆς πλευρᾶς τοῦ ἀετώματος. Ὅτι δὲ δυνατὸν ἡ ἐπιγραφὴ νὰ μὴ ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἠδύνατό τις καὶ πρότερον νὰ συμπεράνῃ, ἐπειδὴ τότε αὕτη δὲν ἠδύνατο ἤδη νὰ εἶναι γνωστή, καὶ θὰ ἔκειτο κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Παρεκτὸς τούτου δυνατὸν καθίσταται, ὅτι ἡ ἀσπὶς αὕτη κατεσκευάσθη μὲν ἔν τινι ἐργαστηρίῳ τῆς Κορίνθου, πλὴν ἀλλ' ὅμως ἡ θέσις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ναοῦ καθωρίσθη πρῶτον ἐν Ὀλυμπίᾳ ὑπὸ τῶν τοῦ ναοῦ ἐπιστατῶν, καὶ δὴ ἠδύνατο ἡ ἐπιγραφή, ἡ εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς ἐκθέσεως ἀναφερομένη (ναὸς ἔχει), νὰ μὴ ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἀσπίδος αὐτῆς. Διότι κατὰ τὸν κ. Πουρκὼλδ πολὺ σπάνιον εἶναι ὅπως ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ μνημονεύηται ἐπὶ τῆς θέσεως, ὅπου ἐκτίθεται τὸ ἀνάθημα. Ὁ δ' ἰδιαίτερος λόγος, οὗ ἕνεκα ἐγένετο τοῦτο ἐνταῦθα, συνίσταται ἐν τῇ ὅλως ἐξαιρέτως χώρᾳ, ἣν κατεῖχε τὸ ἀνάθημα τοῦτο τῶν Σπαρτιατῶν τῶν συμμάχων αὐτῶν, ἐν τῷ ναῷ τοῦ Διός, ἤτοι ἐν τῷ καλλιπρεπεστάτῳ τῶν κατὰ τὴν Ὀλυμπίαν οἰκοδομημάτων. Καὶ τοῦτο τεκμηριοῖ τὴν δύναμιν τοῦ ἀξιώματος, ἧς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ Σπάρτη ἠξιοῦτο ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ἐπιμαρτυρεῖ τὸν θρίαμβον τῆς ὑποθέσεως αὐτῶν ἐπὶ εἰρηναίου χώρου, καθάπερ ἡ ἐν Τανάγρᾳ νίκη ἐπὶ τοῦ τῶν ὅπλων. Ἐκ δὲ τῆς ἐκθέσεως ταύτης τὸ εἰρημένον ἀνάθημα ἀποβαίνει ἅμα ὀρθὸν τεκμήριον διὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποτελειώσεως τοῦ ναοῦ τοῦ Διός, διότι ἡ ἐν Τανάγρᾳ μάχη συνεκροτήθη ἔτει 457 π. Χ., καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀσπὶς παραχρῆμα μετὰ ταῦτα ἀνετέθη, συνάγεται ἡ ἀπόδειξις, καθ' ἣν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἡ οἰκοδομία τοῦ ναοῦ συναπετελέσθη μέχρι τοῦ ἀετώματος μετ' ὀροφῆς καὶ γλυφῶν. Τὸ ἔτος 457 εἶναι τὸ τελευταῖον τῆς 80ης Ὀλυμπιάδος. Ἐπειδὴ δὲ τότε κατεσκεύαζον πάντοτε μείζονας οἰκοδομὰς χάριν τῆς πανηγύρεως, δέον μετὰ τοῦ κ. Πουρκὼλδ νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ πανηγύρει τῆς 8ης Ὀλυμπιάδος τότε πρῶτον ἐθεάσαντο τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς συναποτελεσθέντα μετὰ πάντων τῶν ἐν τοῖς ἀετώμασι καὶ ταῖς Μετόπαις κοσμημάτων.

* Ἐπὶ τῆς ὀροφῆς τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναοῦ τοῦ Διὸς εὑρέθησαν λέβης, Νίκη καὶ ἐν αὐτοῖς ἀσπὶς ἐνεπίγραφος, δῆλα δὴ τὸ προσσημειωμένον ἐπίγραμμα τοῦ Παυσανίου.

Ἐπὶ δὲ τῇ παρούσῃ εὐκαιρίᾳ ἐκφράζομεν τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας τῷ σοφῷ διφήτορι τῆς ἀρχαιογνωσίας διευθυντῇ τοῦ Ἱνστιτούτου κ. Οὐλερίχῳ Κέλερ, ὅτι καὶ ἡμᾶς ἠξίωσεν ἀκουστὰς τῆς ἑκάστοτε ἀρχαιολογικῆς πανδαισίας, ἣν ἐπεδαψίλευον αἱ συνεδρίαι ἐν τῇ ἔναγχος ληξάσῃ ἀρχαιολογικῇ περιόδῳ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 25ῃ Ἀπριλίου, 1882.

Ν. ΠΕΤΡΗΣ.

ΔΙΗΜΕΡΟΣ ΑΠΟΔΗΜΙΑ

Deus nobis haec otia fecit.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ὅρα φύλλον 4)

Τοιαῦτα ἐν συνόψει τὰ ἐπὶ ἀρχαίων βυζαντιακῶν σεπτῶν ἐρειπίων κακῷ ζήλῳ τολμηθέντα ἀντὶ ἀδρᾶς δαπάνης καὶ ἄνευ ὁμολογουμένης τινὸς ἀνάγκης. Τὰ χρήματα ἐκεῖνα ἠδύναντο χρησιμεῦσαι εἰς ἵδρυσιν παρθεναγωγείου ἐν Ἀρβανιτοχωρίῳ, ἢ εἰς βελτίωσιν τῆς τῶν ἀρρένων σχολῆς αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐδεὶς ὑπῆρχε σοφώτερος τῆς πρωτοβουλίας τῶν χωρικῶν, οἵτινες, ὡς λέγει ὁ κ. Π... Π..., καθήμενοι, πρὸ ἐτῶν πέντε, ἐν τῷ καφενείῳ, παρηνέχθησαν ὑπ' ἐνθεου ζήλου καὶ ἐβουλεύσαντο τὴν δῆθεν ἀνέγερσιν τοῦ ναοῦ. Ὅθεν, μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ὅσοι πιστοὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ κατάσκιον ἄλσος, μετὰ μοχλῶν, ἀξινῶν, σκαπανῶν καὶ ἄλλων ὀργάνων καὶ μετεκίνησαν τὸν ἀρχαῖον ἠρειπωμένον θόλον, ὅσπερ καταπεσὼν ἐκάλυπτε τοὺς κίονας, περὶ ὧν εἶπον, καὶ τὰ λοιπὰ μάρμαρα. Οὐδεὶς ἕως τότε εἶχε φροντίσει, εἴθε δὲ καὶ νὰ μὴ ἐνέπνεεν ἡ εὐσέβεια τοὺς ἥρωας τοῦ καφενείου, μέχρι ἡμέρας τινός, καθ' ἣν κρειττόνων βουλὴ ἄλλως τὰ πράγματα θὰ διερρύθμιζε, σώζουσα τὸ ἱερὸν ἐρείπιον. Ὀκ. Π... Π... προσέθηκεν ἅμα ὅτι, ἐν τῇ μετακινήσει τῶν ὄγκων, ἀνεκαλύψαν ὅτι διὰ πυρίτιδος ἀνετράπη τὸ βυζάντιον κακὸν κτίσμα, οὗ ἐν τῷ σωρῷ εὗρον ὀστᾶ χειρός καὶ κρανίον ἀνθρώπου. Ἐντεῦθεν εἴκαζεν ὁ γηραιὸς ὅτι τὴν μονὴν εἶχον ἀνατρέψει ἐκεῖνοι οἱ βάρβαροι, οἵτινες, λεηλατήσαντες τὴν Νίκαιαν, προὐχώρησαν μέχρι τῶν πρὸς τὴν Προποντίδα βιθυνικῶν ἀκτῶν. Ἴσως δὲ λέγει ὀρθῶς, διότι γνωστὸν εἶνε ὅτι κατὰ τὸν ιά. αἰῶνα καὶ ἐφ' ἑξῆς οἱ Γελδεσοῦκοι, εἶχον ἕδραν τὴν Νίκαιαν.

Ὅτε ἐκαθέσθημεν ὑπὸ τὰς δρῦς, ὁ γέρων, εἶπεν καὶ περὶ τῆς χάρης τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ὅτι δένδρον τι, σχισθέν, ἐρρόρησε μάρμαρον μὲ γράμματα, ἐφ' οὗ ἐκάθηντο ἄνθρωποι, καὶ εἶτα πάλιν ἀπέδωκεν αὐτό, ὅτι ὁλόσομος φαινόμενος ὁ Ἅγιος, πρός τινα πιστὸν χριστιανόν, ἀπῄτει ἐκεῖ νὰ τὸν κτίσωσι καὶ ἕτερα πολλὰ τερατουργικά, λύπην ἅμα καὶ μειδίαμα διεγείροντα, καί τοι ὁ φίλος ἰατρὸς ἐν εὐσεβεῖ ἀπαθείᾳ κατανεύων ἠκροᾶτο,—ταῦτα εἰπὼν ὁ γέρων διηγήσατο ἅμα ὅτι κατ' ἔτος γίνεται πανήγυρις, τῇ 23 Ἀπριλίου, καὶ ὅτι κατὰ τὴν παράδοσιν, τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, βαστλόπουλον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦλθεν εἰς τὴν Βιθυνίαν καὶ πρῶτον ἐπορεύθη εἰς τὸ Μιχανὲ-Βουρνου (περὶ οὗ ἀνωτέρω ἔγραψα) εἶτα εἰς τὸ σύμφωνον ἐκεῖνο ὀροπέδιον, ὅπου ἐβουλεύθη νὰ μονάσῃ, μετὰ τίνος μοναχοῦ, ὃν αὐτόθι εὗρεν. Ὁ αὐτοκράτωρ πατήρ, ζητήσας εὗρε τὸν υἱόν, ἤγαγε δ' αὐτὸν πάλιν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀλλ' ὁ βασιλόπαις αὖθις ἀπῆλθε καὶ μετὰ τοῦ μοναχοῦ ἀνήγειρον τὴν μονήν, ἥτις βραδύτερον ἔμελλεν ὑπὸ μὲν τῶν βαρβάρων ν' ἀνατραπῇ διὰ πυρίτιδος, ὑπὸ δὲ τῶν τῆς σήμερον εὐσεβῶν νὰ μεταβληθῇ εἰς ἄσβεστον καὶ νὰ ἔχῃ διάδοχον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς προϊὸν τῆς τέχνης τῶν καθ' ἡμᾶς καλφάδων.

Τοιαῦτα ἐμάθομεν καὶ εἴδομεν περὶ τῆς βιθυνικῆς ἐκείνης μονῆς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ἥτις ἦτο βέβαιος ὡραία βυζαντιακὴ οἰκοδομή, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐρείπια, οἱ κύονες, τὰ λοξεύματα, ἡ διάταξις τῶν τοίχων τῶν μειζόνων πλευρῶν καὶ ἥτις καταλεκτέα ἴσως εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀσκητηρίων ἐκείνων, ὧν οἱ Βυζαντῖνοι ἱστορικοὶ ποιοῦνται μνείαν, περὶ Ἀπολλωνιάδος τῆς λίμνης ὁμολογοῦντες. Ἔγραψα δ' ἐνταῦθα ἀκριβῶς καὶ ἀπαραλλάκτως τὰ ὀφθέντα καὶ ἀκουσθέντα, εὐχόμενος ἵνα ἡ ἀναγνωσις αὐτῶν συντελέσῃ πως ὡς κέντραν τοῖς ἐκ καθήκοντος ὀφείλουσι μεριμνᾶν καὶ ἐπισκοπεῖν περὶ τῶν κατὰ τοιούτους τόπους σεπτῶν ἀρχαιολογικῆς ἀξίας λειψάνων, ἅτινα τελεσφόρως ὠφελοῦσι τοῖς περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν μέσων ἡμῶν χρόνων ἐπιστημόνως ἀσχολουμένοις.

Ἐν τῇ θερμῇ καὶ συγηλῇ τῆς μεσημβρίας ὥρᾳ ἅπαντες εὐθύμως ἐφάγομεν εὐόρεκτον γεῦμα, ἀκροώμενοι τῶν καλλικελάδων ἀηδόνων καὶ θεώμενοι τὴν θάλασσαν γλαυκήν, ἡσυχον, τὴν ποικιλίαν τῶν πολυσχήμων λόφων, τὰ παράλια Κατηρλὶ καὶ Ἀρβανιτοχωρίου, τοὺς ἀμπολῶνας καὶ τοὺς κήπους αὐτῶν. Μετὰ τὴν πρώτην ὥραν π. μ., ἐξηπλώθημεν καὶ ἄκοντες ὑπνώσαμεν περὶ τὰς δύο ὥρας. Ἀφυπνισθέντες ὑπὸ αἰσπολίου αἰγῶν κωδωνοφόρων, ἐγγύθεν ἡμῶν διελθόντος καὶ πρὸς τὰ κάτω βαίνοντος, παρεσκευάσθημεν πρὸς ἀναχώρησιν. Τῇ τετάρτῃ ὥρᾳ, εὐχαριστήσαντες τῷ φιλοξένῳ γέροντι, ᾧ ἐδόθη ἡ συνταγὴ φαρμάκων ὑπὸ τοῦ φίλου ἀσκληπιάδου, καὶ προσαγορεύσαντες τὸν παραδείσειον ἐκεῖνον τόπον, εὐχόμενοι καὶ πάλιν νὰ διέλθωμεν αὐτοῦ ὥρας ἀλλαχοῦ δυσευρέτου καὶ ποθεινῆς ἡσυχίας, ἠψάμεθα τῆς εἰς Ἀρμουτλὶ ἀγούσης. Διήλθομεν πάλιν τὴν αὐτὴν ὁδὸν τὰ

Πολλὰ ἄγαντα, κάγαντα, πάραντά τε, δόχμιά τε,

καὶ περὶ τὴν ἕκτην μ. μ. ἀφικόμεθα γοργοτέρῳ τῶν ὑποζυγίων βήματι εἰς τὸ θειοῦχον λουτρόν. Καταβάντες τῶν ἵππων προσηγορεύσαμεν τοὺς Τούρκους αὐτοῦ κυρίους, ἐπίομεν ἐλεεινόν τινα καφφὲ καὶ ἐξήλθομεν. Ἀλλ' ἡ ἐλεεινότης τοῦ παραπήγματος ἐκείνου, ὅπερ στεγάζει τὴν θειοῦχον θερμὴν πηγήν, εἶνε ἔτι μᾶλλον ἀπερίγραπτος. Εἶνε σαθρόν, ἄνευ ὀροφῆς, ἀνεπεπταμένον εἰς πάντα ἄνεμον, ἄνευ ξυλοσκεποῦς ἐδάφους, ἄνευ οἵας δή τινος ἀναπαύσεως. Ἡ θερμὴ πηγὴ χέεται εἰς δεξαμενὴν παραλληλόγραμμον, δύο περίπου μέτρων, βάθους δὲ μέχρι λαιμοῦ ἀνδρός. Κατὰ τοὺς ἰατρούς, τὸ ὕδωρ τοῦτο εἶναι ἰαματικώτερον, 35 βαθμῶν, καὶ μᾶλλον θειοῦχον τῶν τῆς Προύσης ὑδάτων. Ἀλλ' οὐδεὶς ἀσθενὴς πέμπεται αὐτόσε, ἕνεκα τῆς παντελοῦς ἀπορίας οἵας δή τινος ἀνέσεως καὶ περιθάλψεως προφυλακτικῆς, χρήσιμον τοῖς πάσχουσι. Κακῇ τύχῃ τὸ προνόμιον τῆς χρήσεως καὶ καρπώσεως δὲν παρέχεται τοῖς εἰδόσι καὶ δυναμένοις· ἄλλως τὸ λουτρὸν ἐκεῖνο θὰ πέβαινε τελεσφόρον, ὠφέλιμον, ἐπικερδὲς τῇ τε κυβερνήσει καὶ τῷ προνομοιούχῳ, ὅστις βεβαίως θὰ μετέβαλλε πᾶσαν τὴν περίχωρον εἰς ὡραῖον ἐνδιαίτημα ἰάσεως νοσούντων καὶ καμνόντων καὶ ἀντὶ τῆς τρόγλης, ὅπου λούονται οἱ κάτοικοι, ὡς ἐν τοῖς συνήθεσι βαλανείοις, καπαριζόμενοι καὶ γεύματα παραλαμβάνοντες, ἐναλλὰξ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, θὰ ἠγείρετο ὡραῖον, στερεόν, εὔρυθμον λουτρόν, εὐρωπαϊκῆς τέχνης. Ἀλλ' ἴσως ἄλλοις τοῦτο μελήσει...

Ἱππεύσαντες αὖθις μετὰ 20 λεπτὰ ἀφικόμεθα εἰς Ἀρμουτλί, τοῦ ἡλίου καταδυομένου. Αἱ ἀηδόνες δὲν ἔπαυον τὸ γλυκύθυμον αὐτῶν ᾆσμα, ἐμὲ δὲ κυρίως ἐξένιζε τοῦτο, ὅτι καὶ δι' ὅλης καὶ τῆς ἡμέρας πολλαχοῦ τῶν κλάδων ἠκούοντο, ἐν ᾧ λέγεται ὅτι κελαδοῦσι μόνον πρωΐας καὶ ἑσπέρας, ὡς κἀγὼ ἐφρόνουν.

Τῆς νυκτὸς ἐπελθούσης ἐδειπνήσαμεν καὶ μετὰ τινας ὥρας ἐτράπημεν πρὸς ὕπνον. Τῇ ἐπαύριον Κυριακῇ, 30 Μαΐου ἐξήλθομεν εἰς πλησιόχωρον νῆσον τοῦ ἰατροῦ, ἐπὶ κορυφῆς λόφου, περίοπτον καὶ σύνδεδρον. Μετὰ μίαν ὥραν κατήχθη ἐκ Κίου τὸ ῥυμουλκὸν Προποντὶς πλῆρες φόρτου καὶ πολλῶν ἐπιβατῶν. Ἀποχαιρετήσαντες ἐγκαρδίως πάντας ἐπέβημεν τοῦ ἀτμήρους, πλήρης ζωηρῶν ἀναμνήσεων καὶ πρωϊνῆς εὐθυμίας.

Ὅτε ἀπέβημεν εἰς Τοπχανὲ περὶ τὴν 2 ὥραν μ. μ. ἀνεπαύθημεν ἐν ξενοδοχείῳ, μετὰ τετράωρον πλοῦν καὶ εἶτα ἐχωρίσθην τοῦ φιλοξένου καὶ γενναίου ἀσκληπιάδου κεκινημένος καὶ εὐγνωμονῶν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει κατ' ἀρχόμενον Ἰούνιον 1882.

Δ. Γ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΛΟΙΑΡΧΟΥ

ΜΑΤΘΑΙΟΥ ΓΟΥΕΜΠ.

Ὡς κορωνὶς τῶν ὑπεραν θρώπων ἐπιχειρήσεων ὅλων τῶν αἰώνων, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐσχάτως ἐν Ἀμερικῇ ἐπιτελεσθεῖσα ῥιψοκίνδυνος ἐπιχείρησις, ὁμοίαν τῆς ὁποίας οὔτε ἀναφέρουσιν, οὔτε θέλουσιν ἴσως ποτὲ ἀναφέρει τὰ χρονικὰ τῆς ἀνθρωπότητος· εἶναι δὲ αὕτη ἡ ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου Ματθαίου Γουέμπ γενομένη ἀπόπειρα πρὸς διάβασιν τοῦ περιβοήτου στροβίλου τοῦ καταρράκτου Νιαγάρα.

. . . . . .

Ὁ πλοίαρχος Γουέμπ ἦτο ἀναμφισβητήτως ὁ διασημότερος κολυμβητὴς τοῦ Κόσμου. Ὁ Μπόϋτον διήρχετο μὲν καὶ οὗτος κολυμβῶν μεγάλα διαστήματα, ἀλλ' ὁ ἐπιτήδειος οὗτος νήκτης μετεχειρίζετο ἐνδυμασίαν ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμεως, πεπληρωμένην ἀέρος, δι' ἧς κατώρθου ὅπως εὑρίσκηται πάντοτε εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἀλλ' ὁ ἀτυχὴς Γουέμπ οὐδὲν ἄλλο βοηθητικὸν μέσον εἶχεν, ἐκτὸς ἐκείνων, ἅτινα ἡ φύσις ἐδώρησεν αὐτῷ, ὑπερφυσικὴν δηλαδὴ δύναμιν τῶν μυῶν καὶ ἰσχυροὺς πνεύμονας. Εἶχε μεγάλην πίστιν εἰς τὴν δύναμίν του καὶ ἠθέλησε νὰ πραγματοποιήσῃ, ὅ,τι παρ' ἁπάσαις ταῖς προηγουμέναις γενεαῖς ἐφάνη ὑπεράνθρωπον ἔργον, νὰ διαβῇ δηλαδὴ κολυμβῶν τὰ τοῦ Νιαγάρα ῥεύματα. Ἡ τῆς μεταξὺ τοῦ Φόβερ καὶ Καλαὶ θαλάσσης διάβασις τοῦ Γουέμπ κατὰ τὴν 22 Αὐγούστου 1875, ἦτο πρᾶξις, ἣν οὐδὲν ἀνθρώπινον ὂν πρὸ αὐτοῦ ἀπετόλμησεν, οὔτε ὑπολείπεται τῆς ὑπὸ τοῦ Βύρωνος γενομένης διαβάσεως τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ τῆς ἐν ἔτει 1828 πεφημισμένης ὑπὸ τὸν Τάμεσιν διαβάσεως Ἄγγλου τινος Ῥαέλων. Διασημοτέρας τῶν προειρημένων θαλασσίας διαβάσεις ἡ Ἱστορία οὔτε ἔχει οὔτε δύναται ν' ἀναφέρῃ. Ἡ θαυμασία αὕτη τοῦ Γουέμπ ἐπιχείρησις, νὰ παλαίῃ διὰ μόνης τῆς ἰσχύος τῶν μυῶν ἐπὶ 22 ὥρας πρὸς τὰ κύματα καὶ τὴν τρικυμίαν εἶνε ἐκπληκτικὴ καὶ ἀξιοπέρεργος μέλλουσα νὰ τηρήσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὡς ἀπαραμίλλου θαλασσίου ἀθλητοῦ, ἀθάνατον. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἐπιχείρησις αὕτη, ἡ καταστήσασα αὐτὸν ἔνδοξον, ὑπῆρξε καὶ ἡ μόνη αἰτία τοῦ θανάτου του, διότι κινούμενος ὁ ἀνὴρ ὑπὸ πόθου, νὰ λαμπρύνῃ τὴν φήμην αὐτοῦ διὰ νέας αἴγλης, ἀπετόλμησε τὴν τελευταίαν διάβασιν, καθ' ἣν εὗρε τὸν θάνατον. Εἰς μάτην φίλοι, ἀγαπῶντες αὐτὸν μᾶλλον ἢ ὑπὸ ἀπαισιοδόξων αἰσθημάτων κινούμενοι προσεπάθησαν νὰ τὸν ἐμποδήσωσι, διηγούμενοι αὐτῷ περὶ τοῦ ἐν τῇ στροφοδίνῃ ἀπωλεσθέντος παιδός, τοῦ ὁποίου τὸ πτῶμα ἐξεβράσθη ἀκέφαλον εἰς τὴν γῆν· περί τινος κορασίου πεσόντος εἰς τὸν ποταμόν, ἐκ τοῦ σώματος τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις τῶν ὑδάτων ἀπέσπασε τὰ ἐνδύματα. Αὐτὸ τοῦτο τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου ἦτο διὰ τὸν γενναῖον πλοίαρχον τὸ μόνον κινοῦν ἐλατήριον· ἡ φύσις καὶ ὁλόκληρος ἡ ζωὴ αὐτοῦ εἰς τοῦτο καὶ μόνον ἔτεινον.

. . . . . .

Ὁ πλοίαρχος Ματθαῖος Γουέμπ ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1848 ἐν Δόουλεϋ, ἔνθα ὁ πατήρ του ἐξασκεῖ τὸ τοῦ χειρουργοῦ ἐπάγγελμα· νεώτατος ἔτι εἶχε δείξει μεγίστην ἐπιτηδειότητα εἰς ὅλας τὰς τοῦ σώματος ἀσκήσεις καὶ ἰδίως εἰς τὸ πλέειν, εἰς ὃ πρὸ πάντων ἐνησμενίζετο· ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου δὲ ἔτους τῆς

ἡλικίας του ἐκολύμβα ὡς ἰχθύς. Ἦτο ἀκόμη παῖς, ὅτε εὑρισκόμενος ἐντὸς πλοίου τῆς Ναυτικῆς Σχολῆς ἔσωσεν ἕνα τῶν συμμαθητῶν του πεσόντα εἰς τὴν θάλασσαν. Βραδύτερον εἰσῆλθεν εἴς τινα Ἐμπορικὴν Ναυτικὴν Σχολὴν καὶ μετ' οὐ πολύ, εἰκοσιπενταετὴς τὴν ἡλικίαν, ἐγένετο πλοίαρχος. Ὅτε τῷ 1873 τὸ ταχύπλουν Ρωσσία ἔπλεεν ἐν καιρῷ μεγάλης τρικυμίας τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἄνθρωπός τις ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν· ὁ Γουέμπ ἰδὼν αὐτὸν οὐδόλως ἐδίστασε· πάραυτα ἐρρίφθη εἰς τὸ ὕδωρ καὶ μετὰ τρίωρον πρὸς τὰ μαινόμενα κύματα πάλιν κατώρθωσε νὰ σώσῃ τὸν ναυαγόν. Ὡς πλοίαρχος δὲ ἦτο τόσῳ ῥιψοκίνδυνος, ὥστε, ὡς αὐτὸς οὗτος ἔλεγεν, οὐδὲν πλήρωμα ἔπλεε μετ' αὐτοῦ δίς. Ἀλλὰ τὴν περιέργειαν τοῦ Κόσμου ἐκίνησε τὸ πρῶτον τῷ 1875, ὅτε εἰς πεντάωρον διάστημα διῆλθε τὴν ἀπὸ Blac-kuell μέχρι Gravesend θάλασσαν καὶ μετὰ 14 ἡμέρας τὴν ἀπὸ Δόβερ μέχρι Bamsgate εἰς 8 $^3/_4$ ὥρας. Αἱ διαβάσεις ὅμως αὗται ἦσαν

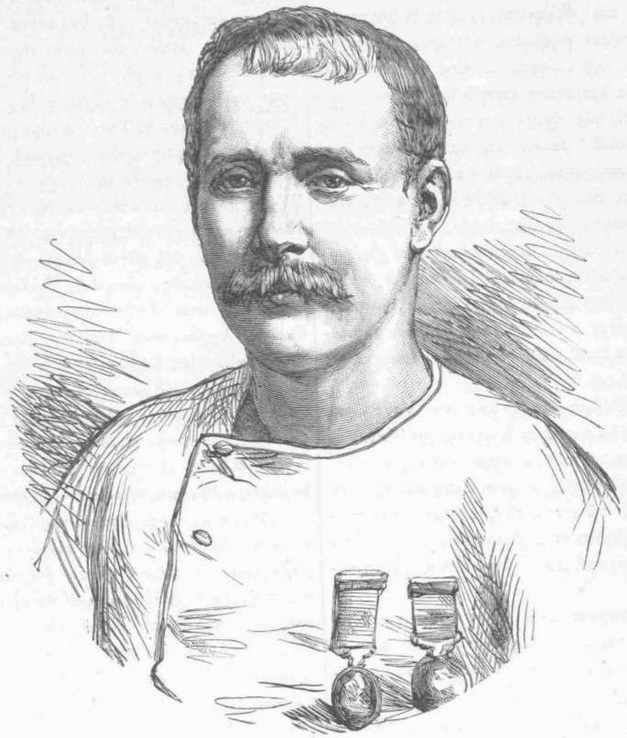

MATTHEW WEBB

τρόπον τινὰ προγυμνασίαι διὰ τὴν μεγάλην τοῦ πορθμοῦ διάβασιν, ἣν καὶ ἐξετέλεσε τῇ 22 Αὐγούστου 1875 εἰς διάστημα 21 $^3/_4$ ὡρῶν· ἡ πρὸ τῆς διαβάσεως δὲ ταύτης γενομένη τῇ 12 Αὐγούστου 1874 ἀπόπειρα ἀπέτυχε, διότι ἕνεκα τῆς φοβερᾶς τρικυμίας ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ Οὕτως ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐφαίνετο ὅτι ἀπέκτησεν ἀμφίβιον, οὕτως εἰπεῖν, φύσιν, διότι ἔμεινε ποτε διηνεκῶς ἐν τῷ ὕδατι 60 καὶ ἄλλοτε 74 ὥρας. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἶχε καταστῆ πλέον γνωστὸν· ἀλλ' ἡ τοιαύτη περὶ αὐτοῦ φήμη ἐπεσφραγίσθη διὰ τῆς διαβάσεως τοῦ φοβεροῦ καταρράκτου.

. . . . . .

Τὸν παρελθόντα Ἰούνιον μετέβη εἰς Ἀμερικὴν ὅπως πραγματοποιήσῃ τὸν σκοπόν του μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του, τὸν ὁποῖον συνῃσθάνετο καλῶς. Τὸ μόνον ὅπερ ἐφοβεῖτο, ἦσαν δύο

ἔπακμοι διερρωγυῖαι πέτραι ἐν τῷ στροβίλῳ ἀκριβῶς κείμεναι. Ἂν ἔπλεεν εἰς τὸ μέσον τοῦ ποταμοῦ, κίνδυνος ὑπῆρχε μήπως πλεύσῃ πρὸς τὰς χαράδρας, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν ἦτο πλέον δυνατὸν νὰ ἐπιστρέψῃ, ἂν δὲ ἔπλεεν εἰς τὸ ἄκρον, τότε ἡ ὁρμὴ τῶν ὑδάτων θὰ τὸν παρέσυρε πρὸς τὰς χαράδρας καὶ ἐκεῖ θὰ κατεστρέφετο. Ἐν τούτοις καὶ οἱ ῥόβοι οὗτοι δὲν ἴσχυσαν ὅπως κλονίσωσι τὴν πεποίθησίν του καὶ ἀποτρέψωσιν αὐτὸν τῆς παραβόλου ἰδέας, ἣν ἔφερεν εἰς πέρας τῇ 21 Ἰουλίου.

. . . . . .

Τὴν πρωΐαν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ γείνῃ ἡ φοβερὰ διάβασις, μετέβη ὁ Γουέμπ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως τοῦ πειράματος πρὸς ἐπισκόπησιν τοῦ ποταμοῦ, διότι ὡς εἶχεν εἴπει, ἐσκέπτετο νὰ διαβῇ αὐτὸν πλέων ὑπὸ τὰ ῥεύματα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ τηρήσῃ τὴν ἀναπνοὴν περὶ τὰ δύο λεπτά, ἠγνόει τίνι τρόπῳ ἠδύνατο ν' ἀνέρχηται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, ὅπως ἀναπνέῃ. Ὁ Νιαγάρας παρίστατο ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἐπιβλητικῇ μεγαλοπρεπείᾳ· μετὰ προσοχῆς δὲ παρατηρήσας αὐτὸν ὁ Γουέμπ ἐγένετο σύννους· φαίνεται ὅτι ἀπαίσιον προαίσθημα κατέτρυχεν αὐτόν. Ἰδού, εἶπε πρός τινα τῶν ἐκεῖ παρευρισκομένων ἀνταποκριτῶν, «ὁ βέβαιος θάνατος».

. . . . . .

Τὴν 3 ὥραν μ. μ. ἄπειρον πλῆθος συνωθεῖτο εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κρεμαστῆς τοῦ σιδηροδρόμου γεφύρας. Ὁ Γουέμπ καταβὰς διὰ σχοινίου, εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον ὅπερ περιέμενεν αὐτόν, ὅπως τὸν περαιώσῃ εἰς τὸ ἄλλο τοῦ ποταμοῦ μέρος Ἤδη ἐφαίνετο ἀτάραχος καὶ βέβαιος περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐπιχειρήσεώς του.

— Πόσα ἐκερδήσατε, ὅτε διέβητε τὸν πορθμόν; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ πορθμεὺς Ἰωάννης Μ. Κλόῦ.

— Ἑκατὸν εἰκοσιπέντε χιλιάδας φράγκα, ἀπεκρίνατο ὁ Γουέμπ.

— Τὰ ἐξωδεύσατε ὅλα; ὑπέλαβεν ὁ Κλόῦ.

— Ὄχι, ἀπήντησε ὁ Γουέμπ, μοὶ μένουν εἰσέτι ἑβδομήκοντα πέντε χιλιάδες φράγκα.

— Λοιπόν! εἶπεν ὁ πορθμεύς, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς ὁδηγήσω πάλιν εἰς τὴν ξηράν, καὶ ἅμα ἐξοδεύσητε ὅσα σᾶς μένουν εἰσέτι τότε ἔρχεσθε καὶ ἐκτελεῖτε τὸ σχέδιόν σας.

Εἰς ἀπόκρισιν ὁ πλοίαρχος ἐμειδίασεν.

Ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτῶν εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην, τὸ πλοῖον Ἡ Κόρητης Ὀμίχλης ἔστη, ὁ πλοίαρχος ἐξεδύθη τηρήσας μόνον ἐρυθρόχρουν περισκελίδα λουτροῦ.

Ἡ συγκίνησις τῶν θεατῶν εἶχε κορυφωθῆ.

Τὴν 4 ὥραν καὶ 2 ἀκριβῶς ὁ πλοίαρχος Γουέμπ ἐβυθίσθη, παταγωδῶς ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐπευφημούμενος.

Ἔπλεεν ἡσυχως καταβαίνων μᾶλλον τὸν ποταμόν, διότι παρεσύρετο ὑπὸ τοῦ ρεύματος.

Ἔφθασεν εἰς τὰ πρῶτα ρεύματα, τὰ παρὰ τὸ Νότιον μέρος τῆς Γεφύρας τοῦ Καναδᾶ. Τὸ ἐν τῷ μέρει τούτῳ πλάτος τοῦ ποταμοῦ εἶνε 500 ποδῶν· εἰς μικρὰν τινα ἀπόστασιν ἐκεῖθεν περικλείεται ὑπὸ τῶν ὀχθῶν του οὕτως, ὥστε καθίσταται στενὸς 300 μόνον ποδῶν. Ὁ πλοίαρχος διῆλθεν ἐν μεγίστῃ ταχύτητι τὰ ῥεύματα ταῦτα, καὶ μετὰ ἓξ λεπτὰ τῆς ὥρας ἐβυθίζετο τὸ πρῶτον ἤδη διερχόμενος ὑπὸ τὴν κρεμαστὴν γέφυραν τοῦ σιδηροδρόμου· ἡ ταχύτης τοῦ κολυμβήματός του εἶχε καταπληκτικῶς αὐξηθῆ, τὰ δὲ θορυβώδη ῥεύματα τὸν ἐτίνασσον, τὸν ὤθουν πρὸς τὰ ἐμπρός, τὸν εἵλκον ὀπίσω, ὡς κοῦφόν τι ἀντικείμενον.

. . . . . .

Ἀμέσως μετὰ τὴν γέφυραν ὁ ποταμὸς ἀποκτᾷ καταπληκτικὴν ὁρμήν, τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ καταρράκτου Horsehoé «πέταλον»[1] σχηματιζόμενα ὑπὸ τὸ ὕδωρ ῥεύματα παράγουσιν φοβερὸν ἀποτέλεσμα. Τὸ ὕδωρ, λίαν καθαρόν, ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς θεατὰς ν' ἀκολουθῶσιν ὅλας τὰς κινήσεις τοῦ ἀτρομήτου κολυμβητοῦ.

Ἐνίοτε ὑψοῦτο εἰς τὴν κορυφὴν τῶν κυμάτων, πάραυτα δ' ἐξηφανίζετο εἰς τὰ φρικώδη βάθη· ἐν τούτοις ὁ Γουέμπ ἐφαίνετο ἀκόμη κολυμβῶν εὐκόλως καὶ μετὰ πεποιθήσεως.

. . . . . .

Εἰς ἀπόστασιν τετάρτου λεύγης ἀπὸ τῆς κρεμαστῆς γεφύρας ὁ ποταμὸς καθίσταται στενότατος καὶ φοβερὰ ὁρμητικός. Ἡ ὁρμὴ τῶν ὑδάτων καὶ ἡ τῶν κυμάτων σύγκρουσις σχηματίζουσι ῥεύματα ἐξ ὑπαμοιβῆς ἀπὸ τῆς μιᾶς ὄχθης εἰς τὴν ἄλλην κατακρημνιζόμενα. Εἶνε ἀδύνατον νὰ δώσωμεν ἰδέαν τινὰ τῆς ἐν τῷ μέρει τούτῳ μανίας τοῦ ποταμοῦ, ἥτις, τρόπον τινά, εἶνε ἡ προειδοποίησις τοῦ περιβοήτου στροβίλου, τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου βαράθρου, ἐξ οὗ οὐδὲν ὃν ἐξῆλθε μέχρι τοῦδε ζῶν.

Ὁ Γουέμπ παρασυρθεὶς ὑπὸ τῶν πελωρίων κυμάτων, ἐξηφανίζετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον· ἐν τούτοις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπανήρχετο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος ἄνευ μεγάλων προσπαθειῶν, καὶ τότε στεναγμοὶ ἀνακουφίσεως ἐκ μέρους τῶν θεατῶν ὑπεδέχοντο τὴν ἐμφάνισίν του. Πάραυτα ὅμως ἁρπασθεὶς ὑπὸ τοῦ ρεύματος ἐγένετο ἄφαντος, ἀναφανεὶς πάλιν 150 μέτρα μακράν. Ὠλίσθαινε μετ' ἀστραπιαίας ταχύτητος.

. . . . . .

Εἴς τινα ἀπόστασιν πρὸ τοῦ βαράθρου ὁ ποταμὸς σχηματίζει ἀπότομον κυρτότητα, ἐκεῖ δὲ ὑψοῦνται τὰ κύματα πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν ὄχθην μετὰ φοβερᾶς ὁρμῆς. Ἡ θέα τούτου εἶνε πραγματικῶς ἐπιβλητικὴ ὅσον καὶ καταχθονία. Ἐντεῦθεν ἀρχίζει νὰ γίνεται ἐπαισθητὴ ἡ ἑλκτικὴ τοῦ στροβίλου δύναμις. Ἐκεῖ ὑπῆρχε καὶ ὁ μέγιστος διὰ τὸν ἀτρόμητον κολυμ-

1 Ἐκτενῆ τοῦ Νιαγάρα περιγραφὴν ἴδε ἐν Dictionnaire géographique Universel, Tome VII. partie I. p. 310 ἐν λέξει «Niagara».

θητὴν κίνδυνος. Μόλις φθάσας ἐκεῖ ὁ Γουέμπ ἐξηφανίσθη, κραυγὴ δὲ φόβου ἐξῆλθεν ἐξ ἀναριθμήτων στηθῶν· ἀλλ' ὁ ὁ πλοίαρχος ἀνεφάνη πάλιν εἰς ἐπιφάνειαν ὕδατος σχετικῶς ἠρέμου καὶ τέλος φθάνει πρὸ τοῦ βαράθρου.

Ὁ ὑπερμεγέθης οὗτος στρόβιλος ἐκτείνεται, οὕτως εἰπεῖν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις· ῥέει ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον, ἀπ' Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμάς. Ὁ ποταμὸς εἰσδύει ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ Νοτίου μέρους μετὰ φοβερᾶς ὁρμῆς, τὸ δὲ ποσὸν τοῦ κατακρημνιζομένου ὕδατος ὑπολογίζεται εἰς 90 ἑκατομμύρια τόννους καθ' ὥραν.[1] Φθὰς πρὸ τοῦ βαράθρου ὁ ἀτρόμητος ἡμῶν ἥρως ὑψώθη ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν κυμάτων σημείου, παρετήρησε τὸ πρὸς τὸν Καναδᾶν μέρος καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας κατέπεσεν ἐν τῇ στροφοδίνῃ, Παρετήρησαν τὴν κεφαλήν του ἐπί τινας στιγμὰς ὑπεράνω τῶν μανιωδῶν κυμάτων, ἀλλ' ὁ κάματος εἶχε καταβάλει αὐτὸν τόσον, ὥστε ἐφαίνετο ἀδύνατος νὰ παλαίσῃ. Ἔστη ἐπί τινα δευτερόλεπτα, ὡς ἂν ἐζήτει νὰ ἴδῃ τίνι τρόπῳ ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου ᾅδου· ἀλλ' ὁ στρόβιλος τῶν ὑδάτων τὸν ἔσυρε καὶ οὕτως ὁ ἀτυχὴς πλοίαρχος ἐξηφανίσθη διὰ παντὸς εἰς τὰ ἀβόλιστα βάθη!

Ἡ ἀπὸ τῆς κρεμαστῆς γεφύρας τοῦ σιδηροδρόμου μέχρι τοῦ βαράθρου ἀπόστασις εἶνε περίπου δύο μιλλίων ταύτην ὁ ἀτυχὴς πλοίαρχος διέτρεξεν εἰς πέντε λεπτά.

Τὸ πτῶμα τοῦ ἀτρομήτου πλοιάρχου εὑρέθη, ἀλλ' οὐδὲν σημεῖον παρετηρήθη ἐπ' αὐτοῦ ἐμφαῖνον ὅτι ἐπνίγη, τοὐναντίον μάλιστα ἐκ τῆς γενομένης νεκροψίας ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ θάνατος ἐπῆλθεν ἐξ ἀσφυξίας, ἕνεκα τῆς μεγάλης τῶν ὑδάτων ὁρμῆς.

ΙΩΑΝ. Ι. ΙΩΣΗΦ.

1 Ὁ κρότος τῆς πτώσεως ἀκούεται εἰς ἀπόστασιν 20 λευγῶν, τὸ δ' ἔδαφος τῶν πέριξ κλονίζεται. Τὸ νέφος τοῦ ἀτμοῦ, τὸ ὑπεράνω τοῦ βαράθρου ὑψούμενον εἶνε ὁρατὸν εἰς ἀπόστασιν 25 λ. Ὁ ἀτμὸς οὗτος πίπτει τὸν χειμῶνα ἐπὶ τῶν κλάδων τῶν παρακειμένων δένδρων καὶ πηγνύμενος παράγει λαμπρὰ κρυστάλλινα κοσμήματα. «Πλεῖστα οὐράνια τόξα, λέγει ὁ Σατωβριάν, κλίνουσι καὶ διασταυροῦνται πρὸ τῆς ἀβύσσου. Ὁ μέγας στρόβιλος κτυπῶν τὸν ἄκαμπτον βράχον παράγει ἀφροέσσας δίνας ὑψουμένας ὑπὲρ τὰ δάση, ὡς καπνοὺς μεγάλης πυρκαϊᾶς. Πίτυες καρύαι ἄγριαι, βράχοι λελαξευμένοι εἰς μορφὴν φασμάτων κοσμοῦσι τὴν σκηνὴν ταύτην. Ἀετοὶ παρασυρόμενοι ὑπὸ τοῦ ῥεύματος τοῦ ἀέρος, καταπίπτουσι περιδινούμενοι εἰς τὸν πυθμένα τοῦ βαράθρου, οἱ δὲ τρόχοι διὰ τῶν μακρῶν αὐτῶν οὐρῶν κρέμανται εἰς τὸ ἄκρον χαμηλοῦ τινος κλάδου, ἵν' ἁρπάσωσι πτώματα ἁλιῶν καὶ ἄρκτων». Αἱ περὶ τὸν καταρράκτην Νιαγάραν τοποθεσίαι εἶνε τόσῳ εὐάρεστοι, ὥστε οἱ κάτοικοι τῆς Νέας Ὑόρκης ἔρχονται ὅπως διέλθωσιν ἐκεῖ τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους· διάφοροι δὲ οἰκίαι κεῖνται ἐπὶ γραφικωτάτων θέσεων, μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων πανδοχεῖον ὑπερκείμενον τῷ καταρράκτῃ. (Ἴδε Dictionnaire géographique Universel. Tome VII. partie I. p. 310).

ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΕΝΩΦ

Ὁ περικλεὴς οὗτος Ῥῶσσος μυθιστοριογράφος ἐγεννήθη ἐν Orel πόλει τῆς Ῥωσσίας τὴν 7 Νοεμβρίου 1808, ἐξορισθεὶς ἐκ τῆς Ῥωσσίας μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἔργων τοῦ Gogol κατέφυγεν εἰς Γαλλίαν, ὅπου τὸ πλεῖστον τοῦ βίου του κατηνάλωσε.

Συνέγραψε δράματα, κωμῳδίας, καὶ ἄρθρα τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων», μυθιστορήματα ὑποθέσεως ῥωσσικῆς, ὧν τὰ σπουδαιότερα εἰσὶ τὰ Ἀπομνημονεύματα κυνηγοῦ, Ἀπομνημονεύματα Ῥώσσου μεγιστᾶνος, Φωλεὰ εὐγενῶν ἀνδρῶν, Πατέρες καὶ τέκνα ὅπου τὸ πρῶτον ἀναφαίνεται ἡ λέξις Μηδενισμὸς ἐν τῷ προσώπῳ μισανθρώπου τινὸς καὶ ἀπαισιοδόξου Βαζάρωφ ἀρνουμένου τὴν τέχνην, τὴν καλλιτεχνίαν καὶ τελευταῖον συνέγραψεν, ὁ Τουργένωφ, τὰς Παρθένους γαίας, ἔνθα παρίστησι τὴν ῥωσσικὴν κοινωνίαν καὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ Μηδενισμοῦ καὶ Σοσιαλισμοῦ.

Ὁ Τουργένωφ ἦτο ἐκ τῶν δημοφιλεστάτων δημοσιογράφων. Ἐγκρατὴς τῆς γαλλικῆς κατώρθωσε νὰ γνωρίσῃ εἰς ἅπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον τὰ μυστήρια τοῦ ῥωσσικοῦ βίου καὶ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν Ῥώσσων. «Ὁ Τουργένωφ», λέγει ὁ Merimée ἀρχόμενος τῆς περὶ τοῦ διασήμου δημοσιογράφου μελέτης του, «δὲν ἀνήκει εἰς οὐδεμίαν σχολήν. Παρατηρητὴς τέλειος καὶ ἀκριβὴς καὶ ἀκολουθῶν τὰς ἰδίας του ἐμπνεύσεις, ἐνασχολούμενος εἰς τὴν μελέτην τῆς καρδίας τῆς ἀνεξαντλήτου πηγῆς».

Ἐδιηγεῖτο μετὰ χάριτος καὶ γλυκύτητος, λέγει ὁ κ. de Maupassant, ηὐτύχησα νὰ τὸν ἀκούσω, καὶ διαφυλάττω πάντοτε ἐν τῇ μνήμῃ του τὴν ἑξῆς ἱστορίαν. «Νέος τις μεγιστᾶν ἀνεχώρει τῶν γαιῶν του διὰ Πετρούπολιν. Καθ' ὁδὸν συνήντησε παρὰ τὴν ὄχθην ποταμοῦ τινος ὡραίαν τινὰ δούλην του· σταματᾷ τὴν ἅμαξαν διὰ νὰ τὴν ἀποχαιρετίσῃ, καί, Σοφία Ἀνδρόβνα, λέγει πρὸς αὐτήν, ἀπέρχομαι εἰς τὴν πόλιν, θέλεις νὰ σοὶ φέρω τὴν ἄνοιξιν, ὅτε θὰ ἐπιστρέψω ἐκεῖθεν περιδέραιόν τι ἢ διάδημα.

Ἡ Σοφία ἀπήντησε:

— Βαρῶνε δὲν θέλω οὔτε περιδέραιον οὔτε διάδημα· ἀλλ' ἤθελον τεμάχιον σαπωνος ἐξ ἐκείνου τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται αἱ ὡραῖαι καὶ εὐγενεῖς γυναῖκες.

Ὁ Βαρῶνος ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐπανελθὼν τὴν ἄνοιξιν, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ ἁπλοῦν καὶ εὐτελὲς δῶρον, ὅτε συναντήσας τὴν ὡραίαν δούλην παρὰ τὴν αὐτὴν ὄχθην προσφέρει αὐτῇ τὸν σάπωνα.

Αὕτη τὸν παρακαλεῖ νὰ περιμένῃ ἐπ' ὀλίγον καὶ δραμοῦσα εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ ἔπλυνε τὰς χεῖράς της ἐπανελθοῦσα κατόπιν πρὸς τὸν κύριόν της καὶ προτείνασα τὰς χεῖρας λέγει αὐτῷ:

— Ἀσπάσθητι, βαρῶνε, τὰς χεῖράς μου ὡς ἀσπάζεσαι τῶν εὐγενῶν καὶ ὡραίων γυναικῶν.

Ὁ Τουργένωφ ἀπεβίωσεν εἰς Frésnes ὅπου τελευταῖον κατῴκει καὶ ἐνεταφιάσθη εἰς Πετρούπολιν μετενεχθέντος τοῦ νεκροῦ του ἐκεῖσε.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

ΦΛΩΝ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ.

ΜΕΤΑΛΛΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Ὁ Boley γνωρίζει παρατήρησίν τινα μεταλλοθεραπείας τῶν Ἰατρῶν Bourg καὶ Moricourt. Πρόκειται περὶ εἰκοσαετοῦς νεάνιδος προσβληθείσης ὑπὸ ἐπιπεπλεγμένου ὑστερισμοῦ. Ἐλάμβανε παροξυσμοὺς ὑλακώδεις, ὁμοίας πρὸς τὰς τῶν μικρῶν κυνῶν (κνυζηθμούς), ἐπαναλαμβανομένους πρὸ 4 ἐτῶν ἑκάστοτε μετὰ τὸ φαγεῖν καὶ συχνάκις μετὰ παρατεταμένην ἐνασχόλησιν ἠθικὴν ταραχήν. Οἱ παροξυσμοὶ διήρκευν 10—15'. Ὀλόκληρον τὸ ἀριστερὸν ἡμιμόριον τοῦ σώματος ἦτο ἀναίσθητον, ἡ λειτουργία τῶν σπλάγχνων εἰς ἄκρον ἀδρανής, τὸ δὲ δέρμα παρουσίαζε τροφικὰς ἀλλοιώσεις ἐκδηλουμένας δι' ἐκτεταμένου ἐρυθήματος. Οὔτε ἡ Ὑδροθεραπευτική, οὔτε ὁ ἠλεκτρισμός, οὔτε ὁ μαγνητισμός, οὔτε τ' ἀντισπασμωδικά, οὔτε τὸ ἀρσενικὸν ἠδυνήθησαν νὰ τροποποιήσωσι τὴν κατάστασιν ταύτην. Ἐκεῖνο δ' ὅπερ ἐβάρυνε τὴν πρόγνωσιν ἦτο ὅτι ἡ ἀσθενὴς κατήγετο ἐξ Ἰσραηλιτῶν ἐκ γάμου θείου καὶ ἀνεψιᾶς, ἀμφοτέρων νευροπαθῶν, καὶ ὅτι ὁ ἀδελφὸς τῆς πασχούσης ὡς καὶ αἱ δύο αὐτῆς ἀδελφαὶ παρουσίαζον νευρώσεως συμπτώματα.

Οὐχ ἧττον οἱ κ. Burg καὶ Moricourt προέβησαν εἰς συνεχεῖς μεταλλοσκοπικὰς ἐρεύνας, καὶ μετὰ μακρὰς δοκιμὰς κατόρθωσαν ν' ἀνακαλύψωσιν τὸ ἐνδώσιμον τῆς νόσου, εἰς μέγιστον βαθμόν, ὑπὸ τὸ Ἀργίλλιον (aluminium). Ἀνέγραψαν λοιπὸν εἰς κατκπότια τὸ Θειϊκὸν Ἀργίλλιον καὶ ὑποδερμικῶς ἐνέχυσαν τοῦτο. Ἡ θεραπεία ἤρξατο τὴν 9ην Ἀπριλίου ἐ. ἐ. εὐθὺς δὲ κατὰ τὴν 11ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς οἱ κνυζηθμοὶ δὲν ἐπανελήφθησαν, ἡ ἀναισθησία παρῆλθε, καὶ ἐν γένει μετὰ 15 ἡμέρας αἱ τροφικαὶ ἀλλοιώσεις τοῦ δέρματος εἶχον ἐκλείψει.

Δὲν εἶναι λοιπόν, λέγει ὁ Boley τροπαιοῦχος ἀπάντησις πρὸς τοὺς ὑπερμαχομένους ὅτι τὰ μέταλλα εἰσὶ κατώτερα τὴν ἐνέργειαν τῶν ἄλλων αἰσθησιογενῶν;

Ὁ κ. Vulpian ἀποφαίνεται ὅτι δὲν ἐπείσθη ὑπὸ τῆς παρατηρήσεως ταύτης. Ὁ ὑστερισμὸς εἶναι νόσημα ἀλλόκοτον, ὁτὲ μὲν ἀνθιστάμενον εἰς τὰ μᾶλλον ἔλλογα φάρμακα, ὁτὲ δὲ ὑποχωροῦν εἰς τὰ μᾶλλον παράδοξα, τὰ οὐδεμίαν προφανῆ σχέσιν ἔχοντα, οὔτε πρὸς τὸ μαγνητικὸν ρεῦμα, οὔτε πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ χαλκοῦ. Ὁ Μαγνητισμὸς καὶ ἡ Μεταλλοθεραπεία ἐνέπνευσαν εἰς τὸν κ. Vulpian ἀμφιβολίας ἐπὶ τῆς περιστάσεως ταύτης. Δὲν πιστεύει εἰς τὴν ὕπαρξιν καὶ εἰς τὸ βέβαιον τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν· τὰ ἀποκρούει ὡς ἀνίκανα εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν στοιχείων καταληπτῆς μεθόδου.

Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ διασαφήσεων καὶ σχολίων ἀπαντᾷ ὁ κ. Boley, ἀλλὰ περὶ ἀποδειχθεισῶν ἐργασιῶν θαυμασθεῖσαι καὶ ἀνακαινισθεῖσαι ὑπὸ διαφόρων πρακτικῶν. Κατὰ πόσον ὁ κ. Vulpian θὰ συγκατανεύσῃ ν' ἀσχοληθῇ εἰς παρατηρήσεις, . . . —«Ἠσχολήθην καὶ παρατήρησα, διακόπτει ὁ κ. Vulpian, καὶ φυλάττω τὰς ἀμφιβολίας μου». Δ.

ΟΙ ΔΥΟ ΑΓΡΙΟΙ

ΙΣΤΟΡΙΔΙΟΝ ΥΠΟ ΑΒΒΑ ΣΑΙΜΠΙΕΡΟΥ.

Io vo gridando Pace Pace Pace.
(Πατράρχης).

Μεταξὺ τῶν ἀπειραρίθμων νήσων τοῦ ἀχανοῦς ποταμοῦ Μισσισηπῆ, κεῖνται δύο ἐν αὐτῷ μετρίας ἐκτάσεως καὶ ἀπαραμίλλου εὐφορίας· τὰ σπαρτὰ ἀναφύονται αὐτομάτως καὶ δαψιλῶς, τὰ δένδρα βρίθουσι στροβίλων καὶ πιτυΐδων καὶ αἱ θάμνοι βραβύλων. Δελεαζόμεναι ὑπὸ τῆς εὐκαρπίας ταύτης, συρρέουσιν αὐτόσε ἄλκαι καὶ ἔλαφοι, παρέχουσαι πλουσίαν θήραν εἰς τὸν κυνηγόν· οἱ δὲ ὅρμοι, ὑφ' ὧν ἀποκολποῦται πολλαχοῦ ἡ ἀκτή, πλήθουσι λευκῶν ἰχθύων, ἀπόνως δυναμένων νὰ ἀγρευθῶσιν.

— Οὐδὲν ἧττον τὰ δύο νησίδια δύο μόνον εἶχον κατοίκους· τὸν Μάχην ἡ νῆσος Πρασίνη, τὸν Βάρκον ἡ νῆσος Στρογγύλη. Ὡς καλοὶ γείτονες ἐπεσκέπτοντο συνεχῶς ἀλλήλους, καὶ διῆγον ἐν ἀγάπῃ καὶ συμπνοίᾳ. Ὁ Μάχης ἦτο ἐπιτηδειότερος εἰς τὸ κυνήγιον, ὁ δὲ Βάρκος εἰς τὴν ἁλιείαν, οὕτως ὥστε ἀντήλλασσον τὰς ἄγρας των, καὶ ἀμοιβαῖον ὄφελος προέκυπτεν ἐκ τούτου. Τοῦ λοιποῦ ὅμοιος τὰς ὀρέξεις, ἴσοι τὰ ἀγαθὰ ἀπέζων ἐκ τῶν προϊόντων τῶν νήσων των, κατῴκουν καλύβην, κατασκευασθεῖσαν ἐκ φύλλων καὶ πασσάλων, ἐνεδύοντο διὰ τῶν δερμάτων τῶν ἀλκῶν, ἃς ἐφόνευον, οὐδὲ ἐπ' ἄλλῳ κοσμήματι ἐσεμνύνοντο, ἢ ἐπὶ τοῖς ἀετείοις πτεροῖς καὶ τοῖς ἀπεζηραμένοις καρποῖς τῶν θάμνων αὐτῶν.

— Ἀλλὰ μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ Βάρκος, ἐκκοιλίζων ἰχθύν τινα, εὗρεν ἐν αὐτῷ διάχρυσόν τι ἡμικύκλιον, κεκοσμημένον διὰ ποικιλοχρόων λιθαρίων. Πᾶς τις ἤθελε πάραυτα ἀναγνωρίσῃ μίαν τῶν κομψῶν ἐκείνων στλεγγίδων, δι' ὧν αἱ ἱσπανίδες συνέχουσι καὶ καλλωπίζουσι τὴν κόμην των. ἀλλ' ὁ Βάρκος, μηδέποτε ἰδὼν τοιαύτας ἐχάρη χαρὰν μεγάλην, καὶ ἐ-

πειράθη νὰ βάλῃ τὸ κόσμημα ἐκεῖνο ὡς περιδέραιον, ὡς διάδημα, ὡς ἐπίρρινον ἢ ἐνώτιον· μὴ θεωρῶν δὲ αὐτὸ εἰς ἄλλο καταλληλότερον, ἐξῆψεν αὐτὸ εἰς τὸ ἀριστερόν του ὠτίον, οὕτως ὥστε καθῆκεν ἄχρι τοῦ ὤμου του, περίοπτον μακρόθεν.

Πρῶτον ἔργον τοῦ Βάρκου ὑπῆρξε νὰ σπεύσῃ πρὸς τὸν Μάχην καὶ νὰ τῷ διηγηθῇ τὸ αἴσιον συνάντημα. Ὁ Μάχης ἔμεινεν ἄναυδος ἐκ τοῦ θάμβους πρὸ τοῦ ἐνωτίου, μηδέποτε ἰδών, μηδέποτε φαντασθείς ἐλλόβιον τόσῳ λαμπρόν, καθιστῶν τὸν Βάρκον θεοειδῆ.

Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ θαυμασμοῦ μέχρι τοῦ φθόνου δὲν μεσολαβεῖ ἢ ἓν βῆμα ὁ δὲ Μάχης μετέστη ἀπὸ ἐκείνον εἰς τοῦτον κατ' ἀρχὰς ἀνεπαισθήτως, κατόπιν ὅμως ἐκ προμελέτης καὶ ἐσκεμμένως.—Ὦ διατὶ ὁ γείτων μου νὰ εὑρῇ τὸ κειμήλιον ἐκεῖνο, καὶ νὰ μὴ τὸ εὑρῶ ἐγώ; Εἶνε ἆρά γε αὐτὸς εὐειδέστερος, ἰσχυρότερος, ἀνδρειότερος; Οἱ ἰχθῦς ἀνήκουσιν εἰς ἐμὲ ὡς εἰς αὐτόν. Καὶ ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ποῦ συνέλαβε τὸν ἰχθύν, τὸν ἐμπεριέχοντα τὸ ἐνώτιον; Παρὰ τὴν Πρασίνην νῆσον· ἄρα ἐντὸς τῆς ἰδιοκτησίας μου.

Τὰς σκέψεις ταύτας, ἃς κατὰ πρῶτον ἐσκέφθη καθ' ἑαυτόν, δὲν ἐβράδυνε νὰ διατρανώσῃ καὶ προφορικῶς· ὁ δὲ Βάρκος ἀπήντησε μεθ' ὑποψίας, ἐμπνευμένης αὐτῷ ὑπὸ τοῦ προσφάτου εὐτυχήματος.—Ὁ ἰχθὺς συνελήφθη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ· τὸ χρυσοῦν ἡμικύκλιον εἶνε αὐτοδικαίως ἰδικόν μου· ἂν τὸ καλέσῃ ἡ περίστασις εἶμαι ἱκανὸς νὰ τὸ ὑπερασπίσω. Καὶ ἀπεχωρίσθησαν ἀγανακτοῦντες καὶ παρωργισμένοι. Ὁ Μάχης ἀποληφθεὶς μόνος, δὲν βλέπει δὲν φαντάζεται ἄλλο ἢ τὸ ἐνώτιον τοῦ γείτονός του. Τὸ εὐτύχημά του τοῦ διεγείρει τὸν φθόνον· ἡ θρασύτης του τοῦ ἐξερεθίζει τὴν χολήν· ἀναπολεῖ πάντας τοὺς σφαιτερισμούς, ὅσους μικρὸν κατὰ μικρὸν τῷ εἶχεν ἐπιτρέψῃ, καὶ ἀπορασίζει νὰ τοὺς περιστείλῃ· τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἡ εὐκαιρία ἐπαρουσιάσθη. Ὁ Βάρκος βλέπων βόνασσόν τινα, διαπλέοντα τὸν ποταμόν, τὸν κατεδίωξε διὰ τοῦ μονοξύλου του, τὸν κατέρθασεν ἐπί τινος παραλίας τῆς νήσου Πρασίνης, καὶ τὸν ἀπέκτεινεν. Ὁ Μάχης ἔσπευσε δρομαίως καὶ ὅλος παράφορος, διαμαρτυρόμενος ὅτι τὸ ζῶον ἀνῆκεν εἰς αὐτόν· ναί, ὄχι, ἀπὸ τῶν ἐρίδων καταντῶμεν εἰς τὰς ὕβρεις, ἀπὸ τὰς ὕβρεις εἰς τὰ γρονθοκοπήματα· ὁ Βάρκος πληγωθεὶς, κατάφυγεν εἰς τὴν λέμβον του δάκνων τὸν δάκτυλον, καὶ ὀμνύων νὰ ἐκδικηθῇ. Καὶ ὁ Μάχης φοβηθεὶς, ἐσκέφθη ὅτι ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὰ μέτρα του· καὶ γινώσκων πόσον ἀνδρεῖος καὶ προφυλακτικὸς ἦτο ὁ γείτων του, ἀπεφάσισε νὰ τὸν προλάβῃ. Ἐν βαθείᾳ λοιπὸν νυκτὶ ἐπιβαίνει ἡσύχως τοῦ πλοιαρίου του, προσορμίζεται εἰς τὴν νῆσον στρογγύλην, καὶ πάλλων τὸν πέλεκυν, φθάνει πρὸ τῆς καλύβης τοῦ Βάρκου, εἰσορμᾷ... ἀλλ' ὦ τοῦ θαύματος! οὐδένα ἀπαντᾷ ἐν αὐτῇ· ὅθεν δὲν κατόρθωσεν ἄλλο τι ἢ νὰ ἐμβάλῃ πῦρ εἰς αὐτήν, καὶ νὰ ἐπανέλθῃ πάραυτα εἰς τὰ ἴδια. Ἀλλ' ἐνῷ προσήγγιζεν εἰς τὴν καλύβην του, ἰδοὺ στροφάλιγξ καπνοῦ, ἀναθρώσκουσα ἐκ τοῦ μέσου τῶν δένδρων, τῶν στεγαζόντων τὴν κατοικίαν του· ἔσπευσεν ἀνήσυχος αὐτόσε· ἡ καλύβη του εἶχε πυρποληθῆ ὑπὸ τοῦ Βάρκου. Οἱ δύο ἀντίζηλοι συνηντήθησαν εἰς τὸ αὐτὸ τῆς ἐκδικήσεως σχέδιον, ἀμφότεροι ἀπέμειναν ἄστεγοι. Τοῦτο δὲν ὑπῆρξεν ἢ τὸ προοίμιον τοῦ διακηρυχθέντος πολέμου. Ἔκτοτε ὁ Μάχης καὶ ὁ Βάρκος παρῃτήθησαν τὴν προτέραν εἰρήνην καὶ ἀφθονίαν. Κεκρυμμένοι εἰς τὰ δάση προσέχοντες μόνον πῶς νὰ ὑποβάλλωσι παγίδας ἢ πῶς νὰ τὰς διαφύγωσι, δὲν ἀπετόλμων νὰ ἐξέλθωσι τῶν κρυπτῶν αὐτῶν, πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς ζωάρκειαν· δὲν ἐτόλμων νὰ κλείσωσι τὰ βλέφαρα πρὸς ὕπνον, τὸ δὲ ἔχθος των ἐξερρίπιζον ἔτι μᾶλλον αἱ ζημίαι, ἃς ἑκάτερος ἐπέφερε πρὸς ἀλλήλους. Πολλαὶ πληγαί, ληφθεῖσαι εἰς τὰς ἀλλήλων συμπλοκὰς, τοὺς κατέστησαν ἀδιαλλάκτους. Ἡ ζηλοτυπία τοῦ Μάχη ηὔξανεν ἅμα τῇ ὀργῇ του· ὀσάκις διέκρινε μακρόθεν τὸν Βάρκον μετὰ τοῦ ἀκτινοβόλου ἐνωτίου του, ἔβραζεν ὑπὸ θυμοῦ, καὶ ἐθεώρει τοῦτο ὡς πρόκλησιν, ἐξακοντιζομένην κατὰ τῆς ἀνδρίας του. Ὁ δὲ Βάρκος παρ' οὐδὲν ἐτίθετο τὰς μακρὰς ἀϋπνίας, τὴν πεῖναν, ἣν πρὸ πολλοῦ ὑφίστατο, τὰ τραύματα καὶ τὰ ἕλκη, ἀφοῦ κατεῖχε τὸ ἐνώτιόν του; ἀφοῦ ἐδύνατο νὰ τὸ ἀντιτάξῃ ὑπερηφάνως εἰς τὸν ἄκοσμον ἐχθρὸν, οὐτινος οἱ ἀγῶνες εἶχον ἀεί ποτε ναυαγήσῃ; Καὶ ὁ Μάχης ἑτέρωθεν ὅτι ἀνελογίζετο τὸ κόσμημα ἐκεῖνο, καταφθάνον μέχρι τοῦ ὤμου τοῦ ἁλιέως, ἐλύσσα, ἐξεμαίνετο ἀδυνατῶν δὲ ἐπὶ πλέον νὰ ἀνέχηται τοῦτο, ἐβουλεύθη νὰ φέρῃ εἰς ἓν τέλος τὸ πρᾶγμα. Δράτεται λοιπὸν τοῦ πελέκεως καὶ τῆς μαχαίρας, διακολυμβᾷ τὸν μεταξὺ τῶν δύο νήσων πορθμίσκον (τὰ πλοιάρια ἀμφοτέρων ἀπὸ πολλοῦ ἤδη εἶχον καταρρεύσῃ)· σιγὰ σιγὰ φθάνει εἰς τὴν καλύβην τοῦ Βάρκου, καὶ ἐπιπίπτει αἰφνιδίως κατ' αὐτοῦ, ἐπαίρων ὠργῆν λύσσης. Ἀλλ' ὁ κάτοχος τοῦ ἐνωτίου διέφυγε τὴν καιρίαν πληγήν, ἐδράξατο τῶν ὅπλων του, καὶ εἰς τὴν λύσαν ἐκείνην ἀντέταξεν ἀπονενοημένην ἄμυναν.—Τάχιστα ἀμφότεροι κατετραυματίσθησαν· ὁ Μάχης ἠσθάνθη τὸν πέλεκυν τοῦ ἀντιπάλου, πολλάκις καταφερόμενον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἀλλὰ τυφλώττων ὑπ' ὀργῆς, δὲν ἔδωκεν εἰς τοῦτο προσοχὴν, ἐξακολουθῶν νὰ ἐντείνῃ πληγὰς, οὐχὶ δὲ νὰ ἀποκρούῃ, ἕως ὅτου ἐξήπλωσε ἄπνουν πρὸ τῶν ποδῶν του τὸν Βάρκον, καὶ ὥρμησε μετὰ θριαμβικῆς κραυγῆς ἐπ' αὐτόν, ἀποκριθέντα διὰ τοῦ θανατικοῦ στόγγου.

Τότε ἡ ἀγαλλίασις ἡ ἔπαρσις τοῦ Μάχη ἐκορυφώθησαν· καὶ ἀπέσπασεν ἐκ τοῦ πτώματος τὸ περιπόθητον ἐνώτιον.—Ἐπὶ τέλους εἶνε ἰδικόν μου! ἀνεφώνησε· ἰδοὺ τέλος βραβευθέντα τόσα παθήματα, τόσαι προσδοκίαι, τόσαι μάχαι, συμπλοκαί! ἰδὲ τὸ τρόπαιον, ὅπερ διαπαντὸς θέλει μαρτυρεῖ τὴν νίκην μου!

Ἀτενίσας αὐτὸ μετὰ μειδιάματος ἀγρίας χαρᾶς ὁ Μάχης, ἀναφέρει τὴν αἱμοτόφυρτον κόμην του, ὅπως προσαρμόσῃ τὸ διάχρυσον ἡμικύκλιον· ἀλλ' αἴφνης αἱ χεῖρες, ἃς εἶχεν ἀνεγείρῃ, διαπελοῦσιν ἀμφιρρεπεῖς, ἐκφέρει ἓν περίλυκον ἆ· αἱ πληγαὶ τοῦ Βάρκου εἶχον ἀποκόψῃ τὰ δύο ὦτα τοῦ νικητοῦ· τὸ κόσμημα, τὸ ἐπὶ τοσοῦτον διαφιλονεικηθέν, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ χρησιμεύσῃ.

Ὁ Μάχης ἦρε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἄπελπις περιέβλεψε κύκλῳ. Δὲν εἶδεν ἄλλο ἢ τὰς χερσευθείσας νήσους, τὰ ἐρείπια τῶν δύο καλυβῶν, λείψανόν τι τῶν πλοιαρίων καὶ τὸν νεκρὸν ἐκείνου, ὅστις ὑπῆρξέ ποτε φίλος του.

Δ. Σ. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ.

ΕΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ HEINE.

Ὁ Ἀλέξανδρος Weill, ὅστις ἐν μεγίστῃ οἰκειότητι ἐπὶ δεκαπενταετίαν ὁλόκληρον συνεβίωσε μετὰ τοῦ Ἐρρίκου Heine, διηγεῖται σειρὰν ὁλόκληρον ἀνεκδότων τοῦ τρομεροῦ συγγραφέως τοῦ Intermezzo, ὧν τινὰ εἰσὶ λίαν ἐ γ γ ι κ τ ι κ ά.

Ὁ Ἐρρῖκος Heine, λέγει ἠγάπα καθ' ὑπερβολὴν τὴν σύζυγόν του—τὴν ὡραίαν Ματθίλδην—καὶ ἐν τούτοις μὲ ὅλην τὴν πρὸς αὐτὴν λατρείαν του, εἶχε τὴν ἰδιοτροπίαν νὰ τὴν κτυπᾷ. Ἔλεγε δὲ πολλάκις εἰς τὸν κ. Wiell: «Ἡ σύζυγός μου ἔχει ἀνάγκην νέας ξ υ λ ο φ ο ρ τ ώ σ ε ω ς».

Ἡμέρα δὲ τῆς τοιαύτης ἱεροτελεστείας ἦτο συνήθως ἡ Δευτέρα. Κατ' ἐκείνην λοιπὸν τὴν ἡμέραν, «ἔσυρε τὰ μικρὰ παραπετάσματα τῶν παραθύρων, καί, διὰ τῶν δύο αὐτοῦ γρόνθων, ἐκτύπα τὰς ὡραίας ὠμοπλάτας τῆς Ματθίλδης του, ἥτις ἀκίνητος ἐδέχετο τοῦτο προσποιουμένη ὅτι κλαίει.... Ἡ ἀμοιβὴ δὲ τῆς συμφιλιώσεως συνίστατο πάντοτε ἢ εἰς ἓν κ α π έ λ λ ο, ἢ εἰς σ ά λ ι, ἢ εἰς ἓν μικρὸν ἐπανωφόριον».

Ἀλλ' ἡ Ματθίλδη ἐξεδικεῖτο δι' ἄλλης μεθόδου:

Τῷ 1848 ὁ Ἐρ. Heine, ἠσθένησε. Ἡ σύζυγός του, ὡς ἦτο ἐπόμενον, κακῶς ἐμερίμνα περὶ αὐτοῦ Ὁ ἰατρὸς Wertheimar ἐπισκεφθεὶς τὸν Heine ἐξέφρασεν τὴν λύπην του ἐπὶ τῇ ἀθλίᾳ περιποιήσει: Ἡ Ματθίλδη ἤκουσε τοῦτο ἀταράχως. Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἰατρὸς ἀνεχώρει λαμβάνει παρὰ τῆς Ματθίλδης, ἥτις τὸν ἐπρόσμενεν εἰς τὴν θύραν, ἓν ἰσχυρὸν γρονθοκόπημα, κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν πρὸς μεγίστην του ἔκπληξιν.

ΜΩΣΑΙΚΟΝ.

Ἐνῷ ποταμοὶ αἱμάτων ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ ἐξιλεώσωσι τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους σφάλματά μας, διὰ τὸν Θεὸν ἓν μόνον δάκρυ εἶνε ἀρκετόν. ΣΑΤΩΒΡΙΑΝ.

Ἡ συνείδησις εἶνε τὸ χάος πάσης χιμαίρας, πάσης ἐπιθυμίας, πάσης ἀποπείρας· εἶνε ἡ κάμινος τῶν ὀνείρων· εἶνε τὸ ἄντρον τῶν ἰδεῶν ἐκείνων, διὰ τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος αἰσχύνεται, εἶνε τὸ πανδαιμόνιον σοφισμάτων, εἶνε τὸ παιδίον τῆς μάχης τῶν παθῶν. ΟΥΓΚΩ.

Ἡ αὐτοκτονία εἶνε τὸ φρικτότερον ἁμάρτημα, μεθ' ὃ δὲν δύναταί τις νὰ μετανοήσῃ, καθόσον τό τε ἔγκλημα καὶ ὁ θάνατος συμπίπτουσιν. ΣΧΙΛΛΕΡ.

Πᾶσα κακία προέρχεται ἐξ ἀδυναμίας· τὸ παιδίον εἶνε κακόν, διότι εἶνε ἀδύνατον. ΡΟΥΣΣΩ.

Τοιοῦτος εἶνε ὁ κόσμος· ὅ,τι φέρει τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, γίνεται καὶ πηγὴ τῆς δυστυχίας του. ΓΚΑΙΤΕ.

Βιοῖ οὐδεὶς ὃν προαιρεῖται βίον. ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

Αἱ πράξεις μας δὲν πρέπει νὰ τρέχωσι κατόπιν τῆς δόξης, ἀλλ' ἡ δόξα κατόπιν τῶν πράξεών μας. ΠΛΙΝΙΟΣ.

Ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

Τὸ παράδειγμα τῆς κακίας εἶνε χεῖρον καὶ τῆς πράξεως αὐτῆς. ΚΙΚΕΡΩΝ.

Δὲν συνιστῶσι τὴν ἀληθῆ ὑπόληψιν τὰ πλούτη ἀλλὰ τὰ ἤθη. ΣΕΝΕΚΑΣ.

Τροχὸς ἐστιν ἀστάτως πεπηγμένος
Ὁ μικρὸς οὗτος καὶ πολύτροπος βίος. ΘΕΟΔΟΓΟΣ.

Οὐκ ἔστι τὸν ἀρετῆς ἐπιμελούμενον μὴ πολλοὺς ἔχειν ἐχθρούς, ἀλλ' οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὸν ἐνάρετον, διὰ γὰρ τῶν τοιούτων λαμπρότερος ἔσται μειζόνως. ΙΩ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ.

Ὁ ἄξιος βασιλεὺς μεταχειρίζεται τοὺς ὑπηκόους του εἰς τὴν διοίκησιν, ὡς ὁ ἀρχιτέκτων τὰ ξύλα εἰς τὰς οἰκοδομάς. ΚΟΜΦΥΚΙΟΣ.

Βούλου τῆς ἀρετῆς ὑπομνήματα μᾶλλον ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν. ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

Ἡ χαρὰ τὴν ὁποίαν προξενοῦμεν εἰς τὸν πλησίον τοῦτο ἔχει τὸ γλυκύ, ὅτι μακρὰν τοῦ νὰ ἐλαττωθῇ, ὡς πᾶσα ἀντανάκλασις, ἐπιστρέφει εἰς ἡμᾶς ἰλαροτέρα. ΟΥΓΚΩ.

Ἡ ἄκρα φιλοτιμία εἶνε αὐτοκτονία. ΓΟΥΝΩ.

Ὑπάρχει τι τὸ ὁποῖον κάμνει καὶ αὐτὸν ἔρωτα πικρόν, ὅταν ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου εἶνε καλλιτέρα τῆς τύχης του. λόρδος ΛΥΤΤΩΝ.

Ἕκαστος λαὸς ἔχει ἴδιον πολιτισμόν, ἀναπτύσσεται ἐν ἰδίῳ πολιτικῷ ὁρίζοντι καὶ ὅταν αἱ ἀρχικαὶ πηγαὶ τῆς ζωτικότητός του ἐξαφανισθῶσιν, ἔπεται μοιραῖος ὄλεθρος. ΤΖΩΝ ΛΕΜΟΥΑΝ.

Πᾶς δημοσιογράφος εἶνε ἐνάρετος ἢ ἐὰν δὲν εἶνε πρέπει νὰ γείνῃ καὶ ἐὰν δὲν δύναται νὰ τὸ κατορθώσῃ, πρέπει νὰ θραύσῃ τὸν καλαμόν του. ΟΔ. ΙΑΔΕΜΟΣ

Ἐρεύνα· ἀπὸ πᾶν ἐπίγραμμα θέλεις εὕρει μίαν τοὐλάχιστον ἀγνωμοσύνην.

Π ΦΕΒΑΛ.

Καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη ἔχουσιν εὐτυχεῖς τινας καὶ ἀκυτέρας στιγμάς, καθ' ἃς τὴν διαγωγὴν αὐτῶν κανονίζουσιν ἐμπνεόμενα ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐκείνου θείου φωτός, ὅπερ ἐπὶ στιγμὴν διανοίγει αὐτῶν τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν εἰς αἰσθήματα καὶ εἰς ἰδέας, ἐν αἷς διαλάμπει ἡ ἠθικὴ τοῦ ἀνθρώπου γνησία φύσις, ὡς πλάσματος δημιουργηθέντος κατ' εἰκόνα θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν.

Κ. ΦΡΕΑΡΙΤΗΣ.

Ὁ βίος ἄνευ αἰσθημάτων μελανὴ καὶ αἰχμηρὰ τῷ ὄντι ἔρημος ἐστί.

ΚΛ ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Πολλάκις μετενόησα διότι ὡμίλησα, ἀλλ' οὐδέποτε, διότι ἐσιώπησα.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ.

Τῆς φαντασίας τ' ἅλματα, τοὺς κλόνους τῆς καρδίας
Ἂν ἡ γραφὶς ἐχάρασσε, τὸ χεῖλος ἂν ἐλάλει;
Ἀστέρες πόσοι τηλαυγεῖς καὶ πόσοι κόσμοι ἄλλοι
Εἰς τοὺς ναοὺς θ' ἀνέτελλον τῆς μεγαλοφυΐας·
Ὦ, πόσοι πόσοι Βύρωνες παρέρχονται ἡσύχως
Καὶ δὲν ἠκούσθη ᾖσμά των καὶ δὲν ἐγράφη στίχος!

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ.

Τὴν γῆν μαστίζ' ἡ δυστυχία,
Καὶ ἔχει τὰς ἀκάνθας της πᾶσα θνητὴ καρδία.

Α. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Τὸ συμφέρον εἶν' ἡ μάστιξ τῆς διδασκαλίας.

ΣΑΡΣΕ

Αἱ ἀναμνήσεις εἶνε βάκτρον γήρατος
Ὡς αἱ ἐλπίδες πτέρυξ νεότητος.

Δ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

Ἡ σοφία εἶνε τῆς ψυχῆς ἡ ὑγεία.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Εὐκολώτερον νὰ διατηρηθῇ ὁ πλοῦτος εἰς χεῖρας ἀσώτου ἢ νὰ ὑδρευθῇ διὰ κοσκίνου, παρὰ νὰ ἐνικήσῃ ἡ ὑπομονὴ ἐν τῇ ψυχῇ ἐρῶντος.

ΑΡΑΒΙΚΟΝ.

Ὁ πρῶτος ἔρως ἀγαπᾷ τὸ ἄγνωστον, θωπεύει
Σκιὰν ἰδίων ῥεμβασμῶν ἰδίων αἰσθημάτων·
Ὁ τελευταῖος ἀληθῶς τὸ ἄτομον λατρεύει,
Μὴ ἔχων τὸ ἀβέβαιον ὀνειροπολημάτων.

Δ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὁ ἔρως ἀνατέλλει εἰς τὴν καρδίαν καὶ ὁ ἥλιος κατ' ἀρχὰς εἶνε γλυκύς, ζωηρός, εὔθυμος, εὔελπις ὡς εἶνε ὁ ἥλιος τῆς πρωΐας· ἐν τῇ μεσημβρίᾳ του καίει, ἐν δὲ τῇ δύσει του φονεύει ἢ ἐκπνέει σιγηλός.

ΑΙΜΥΛΙΟΣ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Κουρεύς, φλύαρος λίαν, ἡρώτα πελάτην του τινα πῶς ἤθελε νὰ τὸν κουρεύσῃ. Χωρὶς νὰ ὁμιλῇς καθόλου, ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

* * *

Ὁπόταν ὁ διάσημος ζωγράφος Μιχαὴλ Ἄγγελος εἶδε, κατὰ πρῶτον, τὸν υἱὸν τοῦ συναδέλφου του Francia, ὡραιότατον παῖδα, τῷ εἶπε: Βλέπω, ὅτι ὁ πατήρ σου γνωρίζει καλλίτερα νὰ κάμνῃ ζώσας εἰκόνας ἢ τεχνητάς.

* * *

Ἐρρῖκος ὁ Δ'. ἠρώτα νεάνιδά τινα τῆς αὐλῆς του, ἥτις τῷ ἤρεσκεν ἰδιαζόντως, πόθεν ἔπρεπε νὰ διέλθῃ, ἵνα φθάσῃ εἰς τὸν θάλαμόν της «Διὰ τῆς ἐκκλησίας», ἀπήντησεν ἐκείνη.

* * *

Ἐξ ὅλων τῶν ἐνδείξεων ἔρωτος εὐφυεστέρα, νομίζομεν, εἶνε ἡ τοῦ δουκὸς ἐκείνου, ὅστις, ὅτε ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ τὸν παρεκάλεσε νὰ τῷ πέμψῃ τὴν εἰκόνα τῆς ἐρωμένης του, ἔπεμψεν αὐτῇ . . . κάτοπτρον.

* * *

Κυρία τις ἔλεγε πρὸς τὸν σύζυγόν της, ὅστις ἦτο πολὺ προσηλωμένος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν.

— Ἐπεθύμουν νὰ εἶμαι βιβλίον, διὰ νὰ εὑρίσκωμαι πάντοτε πλησίον σου.

— Συμφωνῶ, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, καὶ μάλιστα θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἦσαι ἡμερολόγιον, τὸν ὁποῖον ἀλλάζει τις κατ' ἔτος.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν).

* * *

Ὁ μικρὸς Γεωργάκης, τοῦ ὁποίου ἀπέθανεν ἡ μάμμη, ἐρωτᾷ τὴν μητέρα του, μετὰ περιεργείας.

— Καλὲ μητέρα, ποῦ εἶναι τώρα ἡ γιαγιά;

— Πῆγε 'ς τὴ Παναγία, παιδί μου, ἀπήντησεν ἐκείνη.

Μετὰ μίαν ἡμέραν ἐν τῷ ναῷ.

— Ποία εἶν' αὐτὴ ἡ εἰκόνα, μητέρα;

— Ἡ Παναγία; Ἀμ' ποῦ εἶν' ἡ γιαγιά μου; Δὲν εἶπες πῶς πῆγε 'ς τὴ Παναγία; . . . .

* * *

Νεανίας τις ἀγαθὸς ἔλαβε κατὰ νοῦν νὰ παραγγείλῃ εἰκόνα ἑαυτοῦ· ἀλλὰ φοβούμενος μὴ οἱ γονεῖς τῆς νέας δι' ἣν προώριζε τὴν εἰκόνα ταύτην, εὑρόντες κατὰ τύχην αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας τῆς κόρης, δείξωσιν εἰς τὸ πρωτότυπον τὴν θύραν, εἶπεν εἰς τὸν ζωγράφον.—«Κύριε κάμε τὴν εἰκόνα μου, ὡς σοὶ παρήγγειλα, ἀλλὰ κάμε την τοιαύτην ὥστε νὰ μὴ δύναταί τις νὰ γνωρίσῃ ὅτι εἶναι ἰδική μου.»

* * *

Φλύαρός τις καὶ πνεύματος ἐστερημένος, ἀφοῦ διὰ τῶν ἀνοησιῶν του κατεζάλισεν ἐπὶ ὁλόκληρον ὥραν τὴν συναναστροφὴν ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας εὑρίσκετο, ἀποταθεὶς ἐπὶ τέλους πρὸς κυρίαν τινά, εἶπε,— Κυρία μου, δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι λαλῶ ὡς βιβλίον; Ὦ! μάλιστα, κύριε, ὡς βιβλίον ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν λείπει ἄλλο εἰμὶ τὸ δέσιμον.

* * *

Ὑπαξωματικός τις, καταδικασθεὶς εἰς ἀπαγχόνισιν, ἠθέλησε νὰ πληροφορήσῃ περὶ τούτου τὴν γυναῖκά του τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου του. Ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ κάμῃ παθητικωτέραν τὴν περιγραφήν, τῇ ἐσημείωσε τὰ πράγματα οὐχὶ οἷα ἦσαν καθ' ἣν στιγμὴν ἔγραφε τὴν ἐπιστολήν του, ἀλλ' οἷα ἤθελον εἶσθαι καθ' ἣν στιγμὴν ἡ σύζυγός του ἤθελε τὴν ἀναγινώσκει «Ἀγαπητή μοι συμβία, τῇ ἔλεγεν, ἀφοῦ σοὶ εὐχηθῶ τὴν ὑγείαν τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ κατὰ τὸ παρὸν ἀπολαμβάνω, σοῦ λέγω ὅτι ἐγὼ ἐκρεμάσθην χθὲς τὸ μεσημέρι, ὅτι δὲν ἐβασανίσθηκα πολύ, δόξα τῷ Θεῷ, καὶ ὅτι ἔλαβα τὴν εὐχαριστησιν νὰ ἴδω ὅλην τὴν συνάθροισιν λυπουμένην με. Σὺ δὲ ἐνθυμοῦ μοι ἐνίοτε, καὶ ἐνθύμιζέ με εἰς τὰ πτωχὰ τὰ παιδία μου, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν πλέον πατέρα. Ταῦτα καὶ μένω ὁ μέχρι θανάτου πιστὸς σύζυγός Σου.

* * *

Πορθμεύς τις ἐδέχθη εἰς τὴν λέμβον του νέους τινὰς οἵτινες εἶχον πάντες λάβει ὀνόματα ζώων, ὡς λέων, τίγρις, κύων, πάνθηρ, κ. τ. λ. Ὅτε ὁ πορθμεὺς ἤκουσεν αὐτοὺς καλοῦντας ἀλλήλους διὰ τῶν ὀνομάτων τούτων, διερράγη εἰς γέλωτα ἄσβεστον. Οἱ νέοι τὸν ἠρώτησαν τὴν αἰτίαν.—Γελῶ ἀπεκρίθη ὁ ναύτης, βλέπων διὰ μιᾶς τὴν λέμβον μου μεταβληθεῖσαν εἰς κιβωτὸν τοῦ Νῶε, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνήχθησαν παντὸς εἴδους ζῶα.

Ἐν Πειραιεῖ. *Ἀ—ίδης.*

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΑΣΜΑΤΙΟΝ

Ξυπνᾷ ὁ κόσμος ὅλος
καὶ τοὐρανοῦ ὁ θόλος
γλυκὰ χαμογελᾷ.
Καὶ τἄστρα ἕνα ἕνα
ἐχάθησαν σθυμμένα
Πουλάκια 'ταῖρι 'ταῖρι
φιλῶνται μέσ' τῇ φτέρη
στῆς βρύσαις, στὰ κλαδιὰ
καὶ μὲ χαρὰ πετοῦνε
καὶ γλυκοτραγουδοῦνε
μ' ἀπόνεση καρδιά.

Τὸ κῦμα σὰν κρουστάλι
γοργὸ στὸ περιγιάλι
φιλεῖ τὴν ἀμμουδιὰ
καὶ τὸ τραγοῦδι φέρνει
τοῦ ναύτη, ποῦ τὸν δέρνει
ἡ μαύρη ξενιτειά.

Ἡ φύσις ὅλη χαίρει
καὶ τραγουδεῖ τ' ἀγέρι
τὴν τόση ὠμορφιὰ
Μόν' ἡ καρδιὰ μοῦ μένει
βουβή, καὶ τυλιγμένη
σὲ μαύρη συννεφιά·

Ἐν Πειραιεῖ 15 Ἰουλίου 1883.

Ο ΤΥΦΛΟΣ

(Ἀφιεροῦται τῷ φίλῳ ἐκδότῃ τοῦ «Ἀπόλλωνος» κ. Δ. Κ. Σακελλαροπούλῳ)

Ὦ, εἰπέτε μοι, ποῦ τρέχω; ἐστερήθην τοῦ φωτός μου
Καὶ μαραίνεται μονήρης ἡ πολύπονος ψυχή μου·
Μαύρη νὺξ καὶ ἀπαισία περιχύνεται ἐμπρός μου
Καὶ γηράσκει παρακαίρως ἡ νεότης ἡ πτωχή μου·
Τὸ νεανικόν μου βῆμα φέρω ἄσκοπον καὶ τρέμον·
Εἶμαι φύλλον, ὅπου δαίρει ἡ μανία τῶν ἀνέμων

Ὦ, εἰπέτε μοι, δὲν λάμπει ἡ ἐρατεινὴ Σελήνη
Εἰς τοῦ οὐρανοῦ ἐπάνω τὰς μαγευτικὰς ἐκτάσεις;
Εἰς τὴν φύσιν τὴν ὡραίαν τὸ γλυκύ της φῶς δὲν χύνει
Καὶ τὰ στήθη τὰ ποτοῦντα εἰς ἀγγελικὰς ἐκστάσεις
Κ' εἰς χιμαίρας γλυκυτάτας, ὡς πρωτοῦ δὲν βαδαμόνει
Καὶ τὸν Πάρνηθα ὁ Φοῖβος ὁ ὡραῖος δὲν χρυσόνει;

Εἰς τὸν κῆπον ἐκεῖ πέραν δὲν ἀνθεῖ καὶ τόρ' ἀκόμη
Τὸ γλυκὺ ἐκεῖνο ἄνθος τῆς χαρᾶς καὶ τῶν ἐρώτων;
Τίς τὸ δρέπει τώρα, ποία τὸ φορεῖ εὐώδης κόμη;
Εἶν' ἐντρύφημα δακρύων ἢ ἀσμάτων καὶ γελώτων;
Δι' ἐμὲ ὦ, δὲν ἀνθίζουν, ὅπως ἄλλοτε, οἱ κῆποι·
Πόροι ἤδη μὲ μαστίζουν καὶ μὲ τήκει μαύρη λύπη.

Εἴμην ἄλλοτε εὐδαίμων, εὔχαρι πτηνὸν καὶ ψάλλον
Εἰς γλυκείας μελῳδίας ἄσματα φαιδρὰ ἀγάπης·
Ἡ ζωή μου ἦτο ἔαρ, ἀενάως ἀναθάλλον,
Καὶ τοῦ ἔαρος τὰ ῥόδα καὶ τῆς ἐξοχῆς ὁ τάπης
Ὁ γλυκύς μου ἦσαν πόθος καὶ ἐσκίρτα ἡ ψυχή μου,
Ἀλλὰ τώρα μὲ μαραίνει χάος σκότους καὶ ἐρήμου.

Ὦ φιλτάτη μου, γλυκεῖα, ἀνθοστολισμένη, φύσις,
Πῶς ποθῶ νὰ σ' ἐπανίδω, οὐρανὲ σαπφειρωμένε;
Νὰ τρυφήσω θέλω πάλιν εἰς ἀνοίξεως ἀνθήσεις
Καὶ τῆς Ἀττικῆς αἱ δύσεις νὰ μὲ θέλξουν χρυσωμέναι.

Νὰ ῥεμβάσω θέλω πάλιν εἰς τῆς φύσεως τὰ κάλλη
Ἡ νεότης μου, σκυρτῶσα, τρισευδαίμων, ν' ἀναθάλῃ!

(Ἐξ Ἄργους)

Δ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

ΕΚ ΤΟΥ «ΑΝΘΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ» 1878.

Προσευχή!

Πλάστη μου Χριστέ, ποῦ 'πέθανες γιὰ μένα,
Τὰ χεράκια Σου φιλῶ τὰ σταυρωμένα!

Κάμε νὰ γερῶ, Χριστέ μου, Σὰν πεθάνω,
Στρατιώτης Σου 'ς τὸν οὐρανὸν ἐπάνω.
—Σὰν τοὺς μάγους Σου, ποῦ ὡδήγησε τἀστέρι,
Καὶ τὸ λίβανο, τὴ σμύρνα Σοῦχε φέρει,
Κι' ἡ ψυχούλα μου 'ς Ἐσέ, μαγγέλους ταῖρι,
Σμύρνα, λίβανο, τὴ πίστη της θὰ φέρῃ.

Μὰ λυπήσου με, τώρα ποῦ ζῶ μακρυά της....
Κάμε γιὰ νὰ ζῶ, νὰ εἶμ' ἐκεῖ, σιμά της.
—Σὰν τοὺς μάγους Σου, ποῦ ὡδήγησε τἀστέρι,
Καὶ τὸ λίβανο, τὴ σμύρνα Σοῦχαν φέρει,
Κι' ἡ ψυχούλά μου 'ς Ἐσέ, μ' ἐκείνη ταῖρι,
Σμύρνα, λίβανο, τὸν ἔρωτα θὰ φέρῃ!

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΑΠΡΟΣΕΞΙΑ

Εἶδες κἄτι πεταλοῦδες ἀπ' τὴ λάμψι πῶς γελιῶνται
Καὶ μ' ἀξεροιασιὰ στὴ λάμπα ῥίχνονται μιὰ καὶ καλή.
Πλὴν εὐθὺς καψαλιασμέναις στὴ φωτιὰ κατρακυλιῶνται
Καὶ τὰ πόδια τους ἀφίνουν κολλημένα στὸ γυαλί
Πεταλούδα κ' ἡ καρδιά μου ἀπονήρευτη ἀκόμα
Δὲν ἐπρόσεξε στὴ φλόγα ποῦχ' ἡ κάθε της ματιά,
Κι' ἀπὸ τὴ λαμπὴ μονάχα θαμβωθεῖσα εἰς τὸ χρῶμα
Μεταμελημένη τόρα τσιτσιρίζει στὴ φωτιά.

ΑΙΜΥΛΙΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΟΙΗΜΑ (1)

Π. Π. ΝΑΟΥΜ.

Τί ἀξίζ' ὁ μέγας πλοῦτος ἡ ψευδὴς τιτλοφορία
Ὅταν λείπ' ἀπὸ τὰ τέκνα ἡ χρηστὴ παιδαγωγία
Ὅλα θρύβαλ' ἀποβαίνουν κοτιορτὸς παραλυσία
Καὶ ἐν τέλει τῶν γονέων καταστρέφει' ἡ οἰκία
Ἄρα πρώτιστον καθῆκον τοῦ προσκαίρου τούτου βίου
Τῶν γονέων διδασκάλων, κυβερνήσεως τοῦ κλήρου
Εἶνε φίλε ἡ τῶν τέκνων ἀγωγὴ μ' ἐπιστασίαν
Ὅτις σώζει, καὶ προάγει τοὺς λαοὺς εἰς εὐτυχίαν
Τοῦτο ἔμαθα, ἠξεύρω ἀπὸ πεῖραν τὸ γνωρίζω
Δι' αὐτὸ ἐν ὅσ' ὑπάρχω γιὰ τὰ τέκνα μου φροντίζω
Τὸ παιδὶ καθὼς εἰξεύρεις εἶναι εὔθραυστον φυτάρι
Τὸ ὁποῖον μὲ τὸν χρόνον προοδεύει καὶ αὐξάνει
Ἂν λοιπὸν ὁ κηπουρός του ἀμερίμνως τὸ ἀφήσῃ
Εἰς τὸν κῆπον μὲ τριβόλους καὶ ἀκάνθας νὰ αὐξήσῃ
Θὰ φθαρῇ ἀναμφιβόλως τὴν ἰκμάδα του θὰ χάσῃ.
Ὅσον οὔπω θὰ στεγνώσῃ ὁλοκλήρως θὰ χαλάσῃ.

(1) Σημ. Δ. Εὐχαρίστως φιλοξενοῦμεν τὸ σωζόμενον ἀνέκδοτον ποίημα τοῦ πρὸ ἐτῶν ἀποβιώσαντος συγγραφέως καὶ ποιητοῦ Π. Π. Ναούμ διατελέσαντος ἐπὶ μακρὸν προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Λειψία, καταλιπόντος δὲ μνήμην ἀρίστην διά τε τὴν ἄκραν αὐτοῦ φιλοπατρίαν καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ ἤθους.

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Τὸ πρῶτο τῆς Ἐμπνεύσεως πλάσμα εἶν' ἡ θρησκεία
Ὥσπερ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ ἀμόλυντος, ἁγία.
Ναός της εἶν' ὁ οὐρανός, εἰκόνες της ἀστέρες,
Καθέδρα της οἱ ἄπειροι νοητικοὶ αἰθέρες.
Ἐκεῖ ὡς λάμψις ἄϋλος πλανᾶται ἡ ψυχή της,
Μυστηριώδης, ἄφαντος ἡ θεία καλλονή της!
Τὰ ἔθνη, ἅπερ τέρποντ' εἰς θεάματα, σημεῖα
Ἐξ ὕλης ἀποδίδωσι τῇ νοερᾷ θρησκεία.
Μὲ χρώματα παρέστησαν τῆς φύσεως τὸν νόμον,
Δὲν θεωροῦσι τὴν πηγὴν 'στοῦ Πνεύματος τὸν δρόμον.
Ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἀντλοῦν τὴν ἔμπνευσιν ἐκεῖνα
Καὶ διὰ τοῦτο ἐστόλισαν τὰ Ἅγια μὲ κρίνα,
Μὲ ῥόδα, μὲ τραντάφυλλα, μὲ μόσχους, μὲ λουλούδια,
Μὲ μουσικάς, μὲ ὄργανα, μ' ᾠδὰς καὶ μ' ἀγγελούδια.
Φαντάζομαι ἓν θέατρον οὐράνιον τοῦ κόσμου,
Ἐκεῖ δὲ νὰ λατρεύηται ἐνδόξως ὁ Θεός μου!...
Ἰδέα Πρώτη ἀθάνατε! ἐκλείπεις ὡς εἰκόνα
Τὴν Ἐμπνευσιν, τὸ τέκνον σου νὰ ζῇ εἰς κάθ' αἰῶνα,
Αἰτία Πρώτη! Κάτοπτρον παρέχεις τὴν μορφήν σου,
Τὰς δὲ μορφὰς των βλέπουσι τὰ ἔθν' εἰς τὴν ζωήν Σου.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ.

ΕΠΑΜ. Γ. ΑΝΝΙΝΟΣ.

ΚΑΡΑΒΙ καὶ ΘΑΛΑΣΣΑ

Καράβι μὲ τὰ ματιά μου ἐχθὲς ἀκολουθοῦσα,
Ποῦ διάβαινε περίφανο, μὲ κάτασπρα παντιά....
Αὐλάκωνε τὴ θάλασσα, τὴ πικροκυματοῦσα.
Κι' αὐτὴ τ' ἀφροστεφάνωνε—τὸ εἶχε... βασιλιά!
Ἐμέρζαζε 'ς τὸ διάβα του, 'ς τὰ γαλαρὰ κτυμένη,
Καὶ τοῦ φιλοῦσε τὰ πλευρὰ γλυκά, ταπεινωμένη,
Ὁλόγυρά του ἔπαιζε, ὁλόδροση, μὲ χάρι,
Λές καὶ τὸ εἶχε 'ς τὴν καρδιὰ μονακριβο καμάρι!
Μ' αὐτό, ς' τὴν περιφάνεια του, ἐνόμισε, θαρροῦσε,
Πῶς ἀπὸ φόβο ἡ θάλασσα τὸ συχοπροσκυνοῦσε,
Ἐθάρρεψε πως σκλάχτηκε τὸ κῦμα τὴ θωριά του
Καὶ φοβισμενο ἀπλώθηκε 'ς τὰ πόδια τὰ δικά του.
Γι' αὐτό, γι' αὐτό, περήφανο, σὰ βασιληᾶς, περνοῦσε,
θαρροῦσες πῶς πετοῦσε!...
Μὰ σὰν θυμώσ' ἡ θάλασσα; Τὸ κῦμα ἂν ἀγριέψῃ;...
—Ἐτόλμησε ποτὲ κάνεις μ' ἐκεῖνο νὰ παλαίψῃ;

Σεπτεμβρίῳ 1883

Π. Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ.—Ἐν μὲν τῇ περὶ τοῦ «Μεγάλου Φρειδερίκου» πραγματείᾳ τοῦ γυμνασιάρχου κ. Ν. Πετρῆ, ἥτις προήχθη εἰς φῶς ἐν τῷ 6'. φυλλαδίῳ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀνάγνωθι:

Ἐν στήλῃ 6', ς. 13 ἀποκλειομένων ἀντὶ ἀποκλεισμένων—στήλ. δ'. ς. 15 ὑπογράφει ἀντὶ ἀπογράφει—στήλ. δ'. ς. 25 ὑψωθῇ ἀντὶ ἐπεισωθῇ—στήλ. δ'. ς. 27 ἀποφασιστικότητα ἀντὶ ἀποφασιστότητα

Ἐν δὲ τῇ Ἀρχαιολογικῇ διατριβῇ τοῦ αὐτοῦ, ἥτις ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ φυλλαδίῳ τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἀνάγνωθι:

Ἐν στήλῃ δ'. ς. 7 κατὰ τὴν Ὀλυμπίαν θεσμίων ἀντὶ κατὰ τῶν Ὀλυμπίων θεσμίων—στήλ. ε'. ς. 16 ἀναχωσθέντα ἀντὶ ἀναχωθέντα—στήλ. στ'. ς. 6 διατηρουμένην ἀντὶ διατηρουμένων.